

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Pucnijska ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtno 6.— L, polletno 12.— L, celoletno 24.— L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L — Posamezna številka 60 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 15. avgusta naslednje vojno poročilo:

Včerajšnji dan so nadaljevale naše letalske in mornariške sile

napade proti razpršenim vojnim ladjam, ki so prej spremljale sovražni konvoj,

in sicer pod stalnim nadzorstvom našega letalskega izvidništva, ki je delovalo brez odmora od začetka bitke. Eden izmed Masov je torpediral iz kratke razdalje sovražni rušilec. Formacije strmoglavcev so zadele z bombami težkega kalibra ladjo velike tonaže. Patrola torpednih letal je zadela težko križarko; druga formacija torpednih letal je zadela križarko in z enim torpedom kljun neke bojne ladje. Naši spremljevalni lovci so sestrelili štiri letala tipa »Spitfire«. Nekoliko posadk letal, ki so se izgubila prejšnje dni, so rešili pomožni hidroavioni. Na egiptski fronti je bilo med napadom sovražnih izvidnih oddelkov, ki smo ga gladko odbili, več mož ujetih. Protiletalske baterije divizije »Ariete« so uničile nadaljnje angleško letalo. Nemški lovci so v spo- padu v zraku sestrelili štiri »Curtisse«. Na pristanišče La Vallette in na letališče Minkabe so osni letalci spustili bombe raznega kalibra. Sestreljeno je bilo eno sovražno letalo. Z dnevnih vojnih misij se ni vrnilo 6 naših letal. Na vzhodnem Sredozemskem morju so bila štiri nasprot- nikova torpedna letala, ki so skušala napasti našo trgovinsko ladjo, takoj opažena od naših spremljevalnih lovcev. Dve sta bili sestreljeni in sta padli v morje, ostali pa sta bili prepodeni.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je ob- javil 16. avgusta naslednje vojno poročilo:

Nobenega važnejšega dogodka na egipt- skem bojišču.

Motilni poskusi, ki jih je sovražnik izvršil v noči na 15. t. m. v neposrednem zaledju, so bili takoj v kali zatrti. Pet britanskih letal so italijanski in nemški letalci sestrelili v bojih v zraku, dve pa so sestrelili naši lovci v srednjem Sredozem- lju. Letalski oddelki osi so delovali nad oporišči na Malti in ponovno napadli njih vojne naprave. V noči med 13. in 14. t. m. je sovražni pomorski oddelk bombardiral Rod in nekatere bližnje kra- je, nastopile pa so takoj obrambne baterije in eskadre naših motornih čolnov. Škoda, ki so jo povzročili sovražnikovi izstrelki, je neznatna. Med civilnim prebivalstvom je bila ranjena ena oseba. Pri napadih na sovražne ladje, o čemer je bilo govora v poročilu z dne 15. t. m., so se posebno odlikovali: podpolkovnik Cesare de Porto, pripa- dajoč 9. jati, kapitan Antonio Cumbat 102. sku- pine strmoglavcev, kapitan 3. torpedne skupine Dante Magagnoli, kapitan 132. torpedne skupine Giulio Graziani, kapitan 61. letalske jate Egeo Pittoni, poročnik 130. torpedne skupine Alessan- dro Seppi in fregatni poročnik Luigi Sola, povelj- nik motornih čolnov.

Nemško vrhovno poveljništvo objavlja 16. av- gusta vojno poročilo, iz katerega povzemamo:

Na kavkaškem področju so nemške in zavezniške čete zlomile odpor močnih so- vražnih zaščitnic ter prodirajo dalje.

V črnomoških lukah in Kerški ožini se nada- ljujejo napadi na vkrcavajoče se čete in pomorski promet. Sovjetska mornarica je pri tem izgubila dve veliki transportni in dve obalni ladji, velika transportna in dve stražni ladji pa so bile po- škodovane. V severnem delu donskega loka so prebile pehotne divizije in brzi oddelki ob tesnem sodelovanju letalstva sovražne postojanke in pro- drle do Dona. Madžarske čete so v uspešni borbi uničile 16 sovražnih tankov. V prostoru pri Vo- ronežu so lastni krajevni napadi imeli popoln uspeh. Protinapadi sovražnika so se izjalovili. Vzhodno od Vjazme in pri Rževu so bili odbiti ponovni napadi sovražnika. Na več krajih so

God Nj. Vel. Kraljice

Dne 18. t. m. je praznovala god Nj. Vel. Kraljica in Cesarica Elena. Čestit-

kam, ki jih je na ta dan poslal vladarici ves italijanski narod, se pridružuje tudi prebivalstvo Ljubljanske pokrajine z

najvdanejšo željo za zdravje in srečo Nj. Vel. Kraljice in Cesarice.

Nj. Vel. Kraljica in Cesarica Elena Savojska se je rodila 8. januarja l. 1873. na Cetinju kot hčerka kralja Črne gore Nikole in kraljice Milene. Pomladi leta 1895, se je v Benetkah seznanila s teda- njim italijanskim prestolonaslednikom Viktorjem Emanuelom. Naslednje leto jo je zaprosil za roko in 16. avgusta je bila objavljena službena zaroka. Dne 25. oktobra l. 1896. se je v Rimu izvršila poroka z največjimi svečanostmi.

Zakon je postal eden najbolj srečnih. Rodilo se je v njem šest otrok, katerim je bila Kraljica Elena najboljša mati. Vsemu narodu je postala vzor dobre žene in matere, vzor blage Kraljice, ka- teri nobena narodna briga, nobena na- rodna skrb ni tuja. Zlasti na široko je razpredena njena dobrotvorna delov- nost, a osobito njena skrb za mladi na- rodni naraščaj in neobgljeno deco. Vso svojo materinsko skrb posveča tudi ranjencem in žrtvam vojne.

Kraljica in Cesarica Elena ne uživa le v italijanskem narodu splošno ljube- zen in spoštovanje, temveč je spošto- vana in cenjena pri vseh kulturnih na- rodih kot odlična, vzorna žena in mati kakor tudi kot plemenita Vladarica.

Pod vodstvom Visokega komisarja se je sestel odbor za vzporeditev, prehrano in cene

Ljubljana, avgusta.

Pod predsedstvom Visokega komisarja so se v vladni palači sestel odbor za vzporeditev, pre- hrano, porazdelitev in cene.

Po uvodnih ugotovitvah Ekscelence Graziolija o sklepih na prejšnjem sestanku glede načina po- razdelitve premoga je bilo preučeno vprašanje proizvodnje, porazdelitve in določitve cen drv.

Po poročilu poveljnika kohorte gozdne milice,

po katerem so spregovorili predstavniki interes- ranih ustanov, je Visoki komisar povzel glavne misli koristne razprave ter določil in označil me- tode, ki naj se uporabijo, hkratu je dal navodila za ustrezajoče zakonske ukrepe.

Nato je odbor preučil druga vprašanja na dnev- nem redu, in sicer cene opeke in maščob, urni- trgovin in organizacijo zbirališč predmetov nujne potrebe na periferiji glavnega mesta.

Sestanek komisarjev okrajnih glavarstev pri Visokem komisarju

Ljubljana, avgusta

Te dni je Visoki komisar imel v vladni palači poročilo komisarjem okrajnih glavarstev. Bili so nadalje navzočni podprefekt dr. David, načelnik gospodarskega urada, vodja kmetijskega inspek- torata, polkovnik Strada, delegat pri Prevodu,

prešle naše čete v protinapad. Samo pri Rževu je bilo uničenih 71 sovjetskih tankov. Južnovzhod- no od Ilmenskega jezera in na fronti ob Volhovu so bili napadi sovražnika krvavo zavrnjeni. Fin- sko letalstvo je sestrelilo 10 sovražnih letal, med njimi devet »Hurricane«.

načelnik prvega odseka vojaškega urada, pokra- jinski zdravnik in živinozdravnik, načelnik avto- nomne državne ustanove, inspektor za tehnična dela, šolski komisar, glavni računovodja in za- časni komisar kohorte gozdne milice in zastopnik kabinetnega šefa.

Po poročilih okrajnih glavarjev o položaju na svojih področjih je Visoki komisar prikazal poli- tični, gospodarski, upravni in socialni položaj pokrajine. Še posebej je preučil položaj posamez- nih občin v zvezi z imenovanjem upravnih orga- nov, poslovanjem zadevnih uradov in izpolnit- vijo osebja.

Ekscelence Grazioli je nadalje podal smernice

o zdravstvenem delu in se je dotaknil raznih vprašanj, ki se tičejo okrajnih zdravniških in živinozdravniških služb in porodniške pomoči.

Nato je govoril o poslovanju občinskih preskrbovalnih uradov in podpornih uradov ter je dal tudi v tej zvezi navodila.

K raznim vprašanjem, ki so bila v razpravi, so se oglašili navzočni tovarši.

Sestanek se je začel in zaključil s pozdravom Duceju.

Pred polstoletjem je razsajala v Hamburgu strašna kolera

Aprila v letu 1892. so listi prinesli vest, da je začela v Afganistanu razsajati kolera. Nihče se ni zmenil za to vest. Afganistan je pač daleč. Kmalu pa so časopisi poročali da se je razširila kolera v Kabul in Teheran, pozneje pa še v Rostov, Odeso in Petrograd. Toda ostale Evrope tudi te vesti niso razburile, saj so govorile o mestih tam nekje daleč na robu sveta. Ljudje si niso delali skrbi, a že je prišla vest iz okolice Pariza, da je tudi tam začela kolera pobirati ljudi. Šele tedaj so ljudje v Evropi prisluhnili. Kmalu so pa spot pozabili na nevarnost, dokler ni napočil v Hamburgu 16. avgust leta 1892.

Prebivalci velikega pristaniškega mesta Hamburga so si bili edini v tem, da tako vročega poletja že dolgo ni bilo kakor takrat. Reka Laba je bila v svoji strugi močno padla. Tudi zidarski vajenec Kähler je čutil silno vročino, ko je šel zjutraj na delo. Bil je čil in zdrav. Še istega dne zvečer so pa zdravniki v novi splošni bolnišnici pokrili njegovo počrnelo truplo z rjuho. Nobene ga dvoma ni bilo med zdravniki, da je umrl fant za azijsko kolero. Strašna bolezen, skrivnostni gost z vzhoda, se je bil naselil v Hamburgu. Kolera je začela neusmiljeno kositi med prebivalci. Ljudi je napadala kar na cesti, kjer so padali in se zvijali v strašnih krčih. Vozili so jih v bolnišnico, kjer so po večini umirali.

Kolera se je hitro širila. Dne 24. avgusta je bilo že 200 žrtev. Število je naraščalo. Kmalu je umrlo po 500 ljudi dnevno. Vročina, ki je podpirala divjanje te kuge, ni popustila. Zdravniki so odredili da mora biti vsa pitna voda prekuhana, preden jo ljudje pijejo. Kolera je pa razsajala naprej. Hamburg je bil postal otok, odrezan od sveta. Bolnišnice so bile kmalu prenapolnjene in začeli so graditi barake, kamor so spravljali bolnike. Toda zdravniki niso obupali. Začeli so odločen boj proti strašni bolezni in počasi so kolero omejili, dokler ni ob koncu oktobra ponehala.

Od kod je bila prišla ta šiba božja, ki je terjala v Hamburgu 7600 žrtev in priklenila na bolniško posteljo 17.983 prebivalcev? Kdo jo je bil zanesel v mesto?

Zanesljivega odgovora na to vprašanje ni bilo. Govorilo se je, da so zanesli kolero v Hamburg tuji mornarji, Rusi ali Francozi. Po mnenju zdravnikov so bile krive voda in zdravstvene razmere. Hamburgska pitna voda je bila pravo zbirališče najrazličnejše nečistote. Drugi zdravniki pa so trdili, da so potrebni za razširjenje kolere še drugi pogoji.

Spor se je še nekaj časa vlekel, potem pa je zapadel pozabi. Polegla se je tudi groza ki jo je bila povzročila strašna kuga. Čas je zacelil vse rane. Hamburgani so že davno pozabili skrivnostnega gosta z vzhoda, ki je bil prinesel pred 50 leti mestu toliko gorja.

Pri preprostih narodih uživa tašča veliko spoštovanje

Prosvetljeni narodi ne poznajo pravega spoštovanja do tašč, pač je pa spoštovanje tašč pri mnogih divjih plemenih predpisano s posebnimi zakoni. Pleme Gajosev v Vzhodni Indiji pozna natanko vsa pravila občevarja s taščami. Ob vsaki priliki mora zet pokazati, da je vseskozi v podrejenem položaju. Pripravljen mora biti na vsako še tako poniževalno delo za taščo.

Podoben položaj zavzema tašča tudi pri sosednem plemenu Ateberjev. Tam ostane hči po poroki v hiši svojih staršev. Možu samo od časa do časa dovolijo priti k nji. Pri tem mora pa strogo paziti, da ne pride v stik s taščo. Tašča je tako vzvišena, da zet ni vreden niti toliko, da bi govoril z njo. Vselej, kadar hoče priti k svoji ženi, mora poprej povprašati, ali ni morda po naključju pri nji mati. Če je pri nji, ne sme vstopiti. Da opozori taščo na svoj prihod, se pri vratih ustavi in začne kašljati. Tašča potem odide in šele po njenem odhodu sme mož k svoji ženi. Kašljanje je edini način občevarja zetov s taščami.

ČUDNO JE TO

Nadica: »Tega pa le ne razumem, zakaj prinese škorklja otroke zmerom le ženskam.«

GOSPODARSTVO

Škodljivce vrabce je treba zatirati

V našem listu smo že nekajkrat pisali o tem, kako škodo delajo vrabci kmetu in vrtnarju. Zdaj je objavil ljubljanski magistrat v dnevnikih navodila za zatiranje vrabcev. Iz zadevnega članka povzemamo:

Vrabci pobirajo posejano seme in rujejo komaj vzniklo povrtnino, na sadnem drevju pa pomladi lomijo še zaprte cvetne brste, poleti in jeseni pa kljujejo dozorevajoče sadje. Na polju vrabci pozobljejo in raztrosijo mnogo žita, zlasti pa kozolet niso varni pred njimi. Predvsem pa moramo te škodljivce preganjati tudi zato, ker iz gnezd radi izganjajo koristne ptice.

Zato torej vrabce odganjamo, vendar pa delo posadina s trdovratnim vrabcem zaleže le malo. Potrebna je skupna borba vrtnarjev in kmetovalcev, ki naj bi jo nadzorovala občinska oblastva. Z uspehom lahko vrabce pokončujemo na več načinov, ki so vsi preprosti in ceneni:

Ker vrabci gnezdiijo od srede aprila do konca avgusta, jim začnemo razdirati gnezda že prve dni maja ter to ponavljamo vsake tri do štiri tedne. Gnezda, ki so prav površno narejena pod kapom, v odprtinah zidov, v duplih drevih ali sploh kjer koli, snamemo in sežgemo. Luknje, kjer so bila gnezda, pa zademo z latami ali mrežami, da vrabci ne morejo spet napraviti gnezda. Seveda pa k uničevanju jajčk in gnezd ne bomo povabili otrok.

Tudi v valilnice, ki smo jih postavili za ptice pevke in ki naj bi jih bilo čim več na vsakem vrtu, se radi naselijo vrabci. Zato valilnice sredi meseca maja, junija in julija natanko pregledamo ter pokončamo vrabčja jajčka in njih mladiče. Najbolje je, če mladiče pokončamo tik preden so godni, ker starši kmirijo mladiče s škodljivimi žuželkami in nam je tedaj tudi vrabec vsaj nekoliko koristen.

Vrabce pa lahko privabimo tudi s posebnimi valilnicami. Nastavimo jim namreč posebne, cvetličnim podobne glinaste lonce s 35 mm velikim, okroglo odprtino v zgornjem delu dna. Tako posodo napravi vsak lončar. Dobre so tudi lesene valilnice iz deščice, ki se dajo z lahkoto odpreti. Te umetne pasti obesimo jeseni ali pozimi v čim večjem številu na hišne in hlevske stene, na ograje, vrtno hišice in drugod. Stara dva ulovimo, če spretno vžremo gosto mrežo čez valilnico ali gnezdo.

Prav mnogo vrabcev pa lahko nalovimo, če pozimi odpremo skedenj ali hlev ter po tleh natresemo zrna. Kmalu prileti dosti vrabcev k zrnu. Ko se počutijo varne, naglo zapremo vrata in ujete vrabce pokončamo. Dosti jih lahko ujamemo tudi pod reto ali rešetjo, ki smo ga podprli z leseno palico. Ko se vrabci navadijo na pobiranje zrn pod reto, iz zasede sprožimo leseno palico z dolgo vrstico.

Koza je kravica malega človeka

Slovenski kraji imajo polno malih gospodarjev, ki si govedoreje ne morejo privoščiti, lahko pa redijo vsaj eno ali dve kozi. Reja koz pa je priporočljiva tudi za srednjega kmeta, saj dajo te živali redilno in zdravo mleko, ki je tudi okusno, samo navaditi se ga je treba brez predsodka. Reja koz v naših krajih ni preveč razširjena šele vojni časi so začeli širiti večje zanimanje za reja koz.

Zato je prav umestno, da je te dni izšla knjižica, ki obravnava gospodarsko reja koz. Lična knjižica ima 56 strani in precej poučnih slik. Praktično knjižico je izdala Zveza društev »Mali gospodar« v Ljubljani. O kozi, tej kraljici malega človeka, ki pomaga preživljati skromne družinice s svojim redilnim mlekom, je napisal 19 poglavij

Lahko pa sami napravimo tudi posebne lovilnice za vrabce. Taka lovilnica naj ima lesen okvir, dolg in širok po 100 cm in 40 cm globok. Okvir naj je obdan z žično mrežo z luknjami po 13 mm premera. Na eni stranski steni so vrata za odstranjevanje vlovljenih vrabcev. Na drugih treh strahih so pa v sredini gornjega roba vdolane 5 cm globoko 15 do 20 cm široke tanke deščice, ki se proti sredini lovilnice zožujejo in tvorijo 6x6 cm velike odprtine, ki segajo v lovilnice. Karih 8 cm od vsake odprtine je vdolana na lahko izbočena žična mreža, ki ujetim vrabcem zapira pot nazaj skozi odprtino, medtem ko po naključju ujete sinice najdejo izhod skozi odprtino. Zrnje postavimo na sredo lovilnice v široko skledo. Tudi na deščice postavimo blizu odprtine po nekaj zrn. Novo lovilnico poskropimo z vodo, ki smo ji premešali škropec.

Nikakor pa ujete vrabce ne smemo mučiti. Opoldne in zvečer jih poberejo iz lovilnice ter jih ubijemo tako, da vsakega udarimo s topim predmetom po glavi, nato mu naglo zavijemo vrat ali pa s silo zalučamo ob tla. V lovilnici pustimo vedno po enega vrabca za vabo drugih. Ta vrabec nikdar ne sme trpeti pomanjkanja pitne vode! Sladokusci smatrajo pečene vrabce za delikateso. Zlasti jeseni so prav debeli, vendar pa lahko kuhane in razkosane vrabce porabimo tudi za krmo kokoši in prašičev.

Brez lovilnice za vrabce ne bi smel biti noben meščan z večjim vrtom in ne noben kmet. Seveda bomo postavili lovilnico na tak kraj, kjer se vrabci najraje zbirajo, doseči pa lovilnice ne smejo mačke.

Streljati smejo vrabce samo lovci, vendar je pa streljanje poleti in jeseni uspešno skoraj samo ob živih mejah. Večji uspeh bo pa lovec imel pozimi na krajih, kjer odmeče sneg in kopnino potrese s svežim konjskim gnojem.

Prebrani potepini se strašijo ne boje dolgo, ker se jih hitro navadijo. Zato pa strašila moramo večkrat zamenjati z drugačnimi. Pravkar zasejane grede obvarujemo pred vrabci s črnimi nitmi, ki jih na gosto napnemo nad grede 10 do 15 cm visoko.

Da vrabci ne lomijo cvetnega popja na sadnem drevju, škropimo drevje zgodaj pomladi s kakim drevenim karbolinijem.

Nikdar pa vrabce ne smemo zastrupljati ali loviti v mreže, ker bi hkrati uničevali tudi koristne ptice in bi oboje po nepotrebnem mučili.

V današnjih dneh, ko je vsako zrno dragoceno, moramo posetve in nasade varovati tudi pred vrabci, ki napravijo mnogo večjo škodo, kakor splošno mislimo, razen tega se pa vrabci tako naglo množe, da postanejo nevarni za vrtnarstvo in kmetijstvo.

Franc Kristof. Drugi del knjižice pa je posvečen najvažnejšim kozjim boleznim. Ta del je napisal živinozdravnik dr. Janko Koren.

Ker mnogi rejci ne znajo pravilno ravnati s kozami, čeprav jih rede že nekaj let, bo ta proročna knjižica gotovo prav dobro došla vsakomur, ki hoče, da bo imel od reje koz vso korist, ki je mogoča. Po navodilih, ki so napisana v knjižici, se bodo reje lahko lotili tudi tisti, ki niso vajeni skromnim skromnim koz potrebnega mera dobre volje in pa precej vztrajnosti.

Vsem, ki se za reja koz zanimajo, knjižico priporočamo. Velja le 12 lir. Založila je knjižica Ljudska knjigarna v Ljubljani.

Zanimivosti rastlinstva in živalstva reke Krke

Zužemberk, avgusta.

Mirna Krka, ki izvira blizu Zužemberka in v globoki strugi teče skozi Sotesko, po dolini gradov proti Novemu mestu in še naprej po Krškem polju, je pristna kraška reka. Povsod je mirna, le na redkih mostih malo dere. Za ribarstvo je zelo prikladna, ker nudi vodnemu živalstvu obilo hrane.

Krka ima od delcev glinice zdaj riavkasto in od različnih drobnih rastlin zelenkasto vodo. Dno

Krke zelo spominja na močvirje: glen, ki pokriva rečno dno, na mnogih mestih smrdi. Če zariješ veslo v to dno, vstajajo iz njega mehurji močvirnega plina metana. V gosto poraslem dnu korenijo razne vodne rastline. Vodnega živalstva vseh vrst je v Krki prav tako dovolj.

Če zasledujemo reko od izvira do izliva, lahko vso reko razdelimo na poedine odseke, ki ustrezajo ribam. Najbližji izviru je postrvni pas, kjer je vodilna riba postrv. Sledi lipanski pas z lipani. Nato prehajamo v vodovje mrene s ščuko in po-

dobnim ribam, potem pa v vodovje ploščica, kjer se je vola že čisto umirila in kjer so pojavljajo tudi som, okun in druge take ribe. Ribji strokovnjaki pravijo, da je sumov čedalje manj, odkar je Krko leta 1892 opustošila račja kuga. Zanimiva je tako imenovana šaranka, ameriška postrv, ki so jo ribogojci prinesli iz Amerike v Evropo. V Slovenijo jo je prvi prinesel Franke leta 1890, ali 1892. Gre za dve vrsti sorodnih rib.

V Krki in njenih pritokih so dalje razne školjke in vodni polži. Tudi vrste žuželk so številne. Včasih vstajajo iz rečne struge silni roji enodnevnic, ki pripadajo različnim vrstam. Prednjačijo kačji pastirji.

DOMAČE NOVICE

* Resni ukrepi proti potnikom, ki odmetujejo predmete iz vagonov. Zaradi obžalovanja vredne navade nekaterih potnikov, da skozi okna drvečih vlakov odmetujejo razne trde predmete, zlasti steklenice in podobno posodo, so se že nekajkrat pripetile nesreče. Ta grda razvada je terjala že tudi nekaj smrtnih žrtev med ljudmi, ki se službeno mude vzdolž železniških prog. Pristojna oblastva vnovič naslavlja na potujoče občinstvo resen opomin, naj opusti to nevarno razvado. V vsakem primeru bodo v bodoče krivci klicani na odgovor in kaznovani po kazenskem zakoniku.

* Dve zlati maši v Stični. Na veliki šmaren sta v Stični praznovala zlati maši dva župna pastirja lavantinske škofije: dekan Franc Lom in župnik Anton Kocjančič, ki uživata gostoljubnost v stiškem samostanu. Dekan Franc Lom se je rodil 1. 1887. v Volini na Češkem, po maturi pa je prišel v mariborsko bogoslovje in je bil leta 1892. posvečen v mašnika. Pastiriral je kot duhovnik v Šoštanju, nato pa je bil župnik pri Sv. Petru na Kronski gori in slednjič v Šmarju pri Jelšah, kjer je postal 1. 1928 dekan in duhovni svetnik. Župnik Anton Kocjančič pa se je rodil 1. v Lomu pri Trzinu in je po maturi stopil v ljubljansko bogoslovje. L. 1892. je bil posvečen v mašnika in je najprej služboval v Vodichah, pozneje pa kot župnik v Gozdu pri Kamniku in na Mirni. Po časnem pokoju zaradi bolehnosti je še služboval v lavantinsko škofijo, in sicer na Ponikvo in potem za župnika v Jurklošter, od 1. 1934 pa je župnikoval na Prihovi pri Konjicah.

* Otvoritev nove italijanske šole v Budimpešti. V začetku prihodnjega šolskega leta bodo v Budimpešti slovesno odprli novo italijansko osnovno šolo, združeno z otroškim zavetiščem za italijansko dečo. Otvoritev bosta prisostvovala tudi praveševna ministra Italije in Madžarske.

* Trojčki so dobili imena glavnih mest. V Ceslali pri Trevisu je Erminia Ravasinijeva žena Črne srajce Uga Ravasinija, rodila trojčke: hčerko in dva sinčka. V znak svoje trdne vere v mnogo sil trojnega sporazuma je hčerko krstila imena Roma, oba sinčka pa na imeni Berlin in Tokio.

* 70-letnica uglednega brivskega mojstra. Te dni se praznoval 70-letnico g. Radivoj Pirc, ki živi zdaj v Ljubljani. Po rodu je iz Kroke, iz znamenite domovine zebjarjev. Od mladih let je bil Radivoj Pirc vnet za brivstvo in izvršuje to obrt že dolgih 56 let. Postregel je že številnim odličnim gostom. Kljub precejšnji meri let tudi še danes izvršuje svojo obrt. Vrlemu možu želimo mnogo zdravih let!

* Sprejemi v splošno bolnišnico v Ljubljani. V splošno bolnišnico v Ljubljani se zaradi splošnega tiščenja kirurških oddelkov do preklica sprejemajo kirurški primeri le, če so neodložljivo nujni, potrebni takojšnjega operativnega posega. O nujnosti odloča bolnišnica, ki bo zavrnila vsak drug primer. Zato naj se zaradi morebitnega odklona nihče ne pritožuje, če bo njegova pot do bolnišnice zaman. Uprava.

* Cene krompirja za jesen. Ministrstvo za kmetijstvo je določilo ceno jesenskemu krompirju. Metrski stot bo veljal v kraju pridelave 75 lir. Ta cena velja za čas od 1. avgusta do 1. novembra, vendar je dovoljeno povišanje po 2.50 lire vsak mesec. Izjema je samo holandska vrsta krompirja. Ta vrsta bo za 10 lir dražja kakor vse ostalo.

Trieste — Gorizia

Slovesno odkritje spomenika pri plimskem mostu. Gorizia je proslavila spomin pionirjev, ki so v šesti ofenzivi ob Isonzu ob tveganju življenja preplavali Isonzo in dosegli levni breg reke, s čimer so omogočili italijanskim četam, da so prodrele v mesto čez most, ki so ga po junaškem činu izbranih pionirjev lahko takoj zgradili čez reko. V počastitev spomina teh hrabrih pionirjev je bil zgrajen na trgu pri plimskem mostu lep

Znano je, da so Dolenjci pred račjo kugo izvažali silno mnogo rakov jelševcev. Se danes kažejo ponekod kot posebnost ostanke velikih rakov iz Krke. Bili so pravi orjaki. Kuga je račji zarod temeljito uničila. Poznejši poskusi, da bi zarod obnovili, niso imeli uspeha. Tem večje pa je v Krki število nižjih rakov, drobnih samokov, vodnih boih in podobnih živalc, ki pa so izvrstna ribja krma.

Tuji ribiči, ki so hodili včasih k našim rekam na ribolov, soglašajo v tem, da je Krka med najlepšimi rekami daleč po svetu. Znana pa je še premalo, Krka je torej še ne dovolj obdelano področje, ki še čaka delavcev.

spomenik, delo arhitekta Fabianija. Te dni je bilo svečano odkritje tega umetniško izdelanega spomenika.

Gradnja stanovanjskih hiš v gorizijski pokrajini. Gorizijski prefekt je pred dnevi pregledal stanje del za zgraditev večjega števila ljudskih hiš. Tako se gradi v Desoli ob Isonzu posebna naselbina za delavstvo v tvornicah cementa v Saloni ob Isonzu. Tam bo stalo deset poslopij, ki bodo dala 60 družinam zdrava stanovanja. Sredi naselja stoji tudi fašistiški dom, ki ga je dala postaviti družba lastnica tvornice. V Goriziji se gradi trinadstropna hiša za dvanajst stanovanj. Spodaj bodo trgovinski prostori. V Goriziji je dalje v gradnji hiša za 36 stanovanj. V Cormonsu pa građe v bližini postaje dve večji stanovanjski hiši.

Proščenje na Barbanu. Na praznik velikega šmarna je bilo na otoku Barbani pri Triestu tradicionalno proščenje, h kateremu se je zbralo mnogo romarjev iz bližnjega Grada, Furlanije, Triesta in Istrije. Dopoldne je bila v barbanski romarski cerkvi pontifikalna maša, popoldne pa tradicionalna velika procesija po otoku s kipom barbanske Marije.

Smrtna nesreča zaradi vrele vode. Dveletni Karol Preghel iz Cala di Canale je zvrnil s štedilnika posodo, ki je bila napolnjena z vrela vodo. Pri tem ga je vrela voda tako močno opekla po vsem telesu, da je nesrečni otrok kmalu zatem umrl.

Iz Gorenjske

Združenje bivših avstrijskih vojakov. V Tuhinjski dolini so ustanovili tovarštvo vojakov bivše avstrijske vojske in je pristopilo 53 članov. Tovarštvo vodi bivši major Franc Globotschnig. Med prijavitelci je tudi vojni poškodovanec Janez Zaje, ki se je 1. 1878. udeležil pohoda v Bosno in je bil zadet v koleno.

Smrtna nesreča pri vožnji s sena. Te dni se je v bližini Radovljice zgodila huda nesreča. Vdova Katarina Rozmanova stara 54 let, je z volom peljala z deteljo naložen voz v domači senik. Pri tem pa jo je težko naložen voz s tako silo pritisnil ob senik, da se je zadušila. Zapušča šest otrok.

Iz Spodnje Štajerske

Veliko zborovanje pri Sv. Ani v Slovenskih goricah je bilo nedavno nedeljo. Prišli so tudi Nemci iz Apaške kotline. Igrala je kmečka godba. Govoril je propagandni vodja Tuttera iz Maribora, ki je rekel, da Spodnještajerci radi stavljajo svoje moči na razpolago, ker je vsakdo prepričan o zmagi Nemcev.

Veliki šmaren zaradi vojne ni praznik. Državni namestnik za štajersko je v skladu z državnimi predpisi odredil, da se za časa vojne veliki šmaren ne praznuje in da je ta dan delavnik. Cerkvene slovesnosti v zvezi s tem praznikom naj se opravi na naslednjo nedeljo. Zato se letos veliki šmaren ni praznoval.

350 mladih Dunajčan je pomagalo v času žetve na Spodnjem Štajerskem. Te dni so se vsa ta dekleta zbrala v Mariboru, kjer jim je za slovo izpregovoril zvezni vodja Franc Steindl. Štajerski listi obširneje poročajo, kaj vse so Dunajčanke delale na Spodnjem Štajerskem. V skupinah po sedem do deset so bile dodeljene v 45 spodnještajerskih krajev.

Že petim ljudem je rešil življenje. Nedavno zvečer se je šla 22letna mestna uslužbenka Pavla Ivanuševa iz Ormoža kopat v Dravo. Plavala je kak kilometer vzdolž reke in je hotela doseči novi dravski most. Pri mostu pa jo je deroča Drava potegnila s seboj. Dekle je zavpilo na pomoč. Uspelo ji je še doseči kakih 60 m oddaljeni Jeronimčev min, kjer se je prijel za verigo. Njene klice na pomoč je čul mlinar Ivan Jeremie. Potegnil je dekle za lase iz vode in jo s pomočjo Ludvika Borka, ki je tudi prihital na pomoč, spravil v čoln in ji rešil življenje. To je že peta oseba, ki jo je Ivan Jeremie rešil smrti.

Smrt upokojenega kapetana. V Mariboru je umrl po kratkem trpljenju upokojeni kapetan g. Adolf Vodopivec, ki je svojčas služil pri mariborskem polku. Blag mu spomin!

Stanje srnjadi, jelenov in gamsov je na Spodnjem Štajerskem precej nizko, kakor navajajo zadnji podatki. Čeprav je treba zaradi prehrane odstreliti tudi nekaj divjačine, bo treba mnogo obznanosti pri odstrelu. Na Spodnjem Štajerskem je bilo lani ustreljeno 7000 kg srn, jelenov in gamsov, nad 10.000 zajcev in okrog 6000 kljunov pernatih divjadi, vsega skupaj v teži 44.000 kg.

Borovnice so nabirali. Mladina iz Mežiške doline, in sicer iz Guštanja, Prevalj, Mežice in Črne, je bila sklicana k tridnevni obvezni nabiranju borovnic. Nabrala je vsega skupaj 9450 litrov. V vsem velikovškem okraju pa so jih nabrali 17.950 litrov. Vse te borovnice bodo prekuhali za vojake.

Iz Hrvatske

Poglavnik v Bosni. V spremstvu z nemškim poslanikom Siegfriedom Kaschejem in nemškim generalom Stahliom se je hrvatski državni vodja zadnje dni mudil v Bosni in je pri tej priliki obiskal hrvatske in nemške vojne edinice. Živo se je zanimal tudi za obnovo dela v pokrajinah, iz katerih so nedavno pognali partizane. Kakor poročajo listi, je posadka v vseh krajih, ki jih je obiskal, priredila Poglavniku slovesen sprejem.

Dvojni tir na progi Zagreb—Sotla. Gradnja železniške proge Zagreb—Sotla zaradi vojnih dogodkov ni mogla napredovati po načrtu, vendar pa delo lepo napreduje in dvotirna proga Zagreb—Sotla bo po mnenju strokovnjakov dograjena letos do božiča. Stroški bodo znašali 76 milijonov kun. Čez reko Sotlo in Krapino bo treba zgraditi dva mostova.

Iz Srbije

Nemška narodnostna skupina v Beogradu. Pred dnevi je okrožni vodja Brückner govoril na skupščini nemške narodnostne skupine v Beogradu. Podal je kratek pregled dela, ki ga je skupina opravila v preteklem letu. To dobo označuje dotok zelo številnih pripadnikov nemške narodnosti, tako da je združenje imelo mnogo dela. Velike naloge so bile zastavljene zlasti socialnemu skrbstvu, ker je dotok prihajal predvsem iz siromašnejših slojev. Živahno pozornost je združenje posvetilo tudi svetovnonazorni izobrazbi. Na sredi je delo prekinil poziv vodje narodnostne skupine za vstop pod orožje v oddelkih SS. Z vsemi za orožje sposobnimi moškimi iz narodnostne skupine so se odzvali pozivu tudi vsi vodilni možje narodnostne skupine, tako da so morali odborška mesta v združenju prevzeti namestniki.

Partizani v Srbiji uničeni. Dunajski dnevnik »Neues Wiener Tagblatt« poroča v dopisu iz Beograda: »Ostanki raztepenih komunističnih tolp, ki so bile prezimile v skrivališčih v težko dostopnih gorskih krajih, so bili v zadnjih tednih spridč skupne akcije srbske državne straže, prostovoljskih čet in nacionalnih četniških odredov uničeni. V zvezi s tem je podal minister za notranje zadeve Acimović izjavo, v kateri je poudaril, da se je uničevanja teh ostankov tolp udeležilo tudi kmečko prebivalstvo, oboroženo s sekirami, kosami in senenimi vilami. Hkratu so kmetje organizirali prostovoljsko milico, katere namen bo, vsak polizkus morda še preostalih banditov v krali zadušiti.«

Nerodna zamenjava

Gospod Klobuštrin je nanogo potoval po svetu in je o tem zelo rad govoril. Najrajši je povedal dve zgodbi, ki sta se mu pripetili: prva je bila ljubezenska, druga pa strašna lovska zgodba iz Afrike.

Nekega večera je pravkar začel napeto zgodbo o svojem srečanju v afriški džungli s tigrovo samico, ki ga je presenetila neoboroženega in ga podrla na tla. Ko je to pripovedoval, so ga poklicali k telefonu. Čez kakih deset minut se je vrnil h gostom, ki so komaj čakali, da bi jim povedal zgodbo do konca.

»Kaj se je potem zgodilo, gospod Klobuštrin?« ga je vprašal eden izmed gostov. »Baš ko je bilo najbolj napeto, ste morali prenehati.«

»Da, da,« je odvrnil pozabljivi Klobuštrin, ki je mislil, da je bil začel pripovedovati svojo ljubezensko zgodbo. »Poljubil sem jo in ni se upirala. Potem sva šla skupaj na večerjo... No, kaj bi govoril: njen mož ni nikoli izvedel, kaj se je tisti večer zgodilo...«

PRED SODISCEM

Predsednik: »Oproščeni ste. Dokazalo se je, da te ure niste ukradli.«

Oproščenec se zahvali, a se ne gane.

Sodnik: »Ali niste razumeli? Prosti ste.«

Oproščenec: »Hvala. Toda...«

Sodnik: »No, kaj?«

Oproščenec: »Rad bi zdaj vedel, ali moram uro vrniti ali je lahko moja?«

ZA UGANKARJE?

Križanka

1	2	3	4		5	6	7	8
9					10			
11					12			
		13			14			
15	16				17		18	
19							20	
	21				22			

Vodoravno: 1. Mesto blizu Karavank. 9. Državna blagajna z drugo besedo. 10. Iz tega zraste rastlina. 11. Slovensko moško ime (skrajšano). 12. Materija s slovensko besedo. 13. Veznik. 14. Končnica mnogih besed moškega spola. 15. Redovnici (dvojina) z drugo besedo. 17. Tretja edninska oseba glagola, ki izraža neko precej težko telesno delo. 19. Površinska mera. 20. Osebnostni zaimek (narobe). 21. Nadavek pri sklenitvi kupčije. 22. Vзвиšeni prostor v ozadju cerkve, kjer so navadno orgle in pevec.

Navpično: 1. Mesto na severu Italije. 2. Doba z drugo besedo. 3. Pripadnik v švici in bivši Južni Tirolski bivačnega ljudstva, govorečega posebno italijansko odnosno romansko narečje. 4. Posmehljivost s tujo besedo. 5. Kos kakšnega tkaniškega blaga ali druge reči, o katerem ne veš, za kaj bi ga porabil. 6. Kraj blizu Ljubljane, kjer je velika tvornica papirja. 7. žensko krstno ime. 8. Svetišče z običajno besedo. 16. Časomer. 18. Izdelek iz mleka.

Skrit pregovor

a b r hrvatski kraj blizu Dolenjske
t a a živinsko stajališče
l l a žensko krstno ime
i c n prebivalec hrvatske pokrajine
o v r kar naložiš na voz ali na vlak
Če prav uganesh vse besede, preberi po vrsti vse novodobljene črke od besede do besede, pa boš dobil znan pregovor.

Črtalnica

OSLO, GAD, RJA, HCI, NEM, SLON, GAZ, TLAČ, OČI

Pri vsaki besedi črtaj eno črko v začetku ali pa na koncu besede, potem pa preberi. Dobil boš splošno znan pregovor.

Rešitev ugank iz št. 33. Križanka: vodoravno: 1. Savinja, 7. Sava, 8. rang, 10. kler, 11. azil, 12. od, 13. ma, 14. polž, 15. prav, 16. dio, 18. hodim + star, 23. senator; navpično: 1. saldo, 2. ave, 3. Varaždin, 4. pravost, 5. jaz, 6. anima, 7. skopuh, 9. glavat, 17. ima, 19. os, 20. de, 21. to, 22. ar. — Skrit pregovor: podoba, porota, krajev, stotak; pregovor se glasi: Dobrota je sirota.

Ženski vestnik

Vlaganje stročjega fižola je preprosto

Kako se stročji fižol suši, smo že povedali. Shraniš za zimo pa lahko stročji fižol tudi v vložitvi. Zdej je čas za vlaganje.

Poljubno količino zdravega in mladega zelene-ga fižola v stročju opereš in dobro obrišeš, da ne ostane na njem nobene kapljice vode, potem ga pa pložiš rahlo v lončene ali dobro ločene železne lonce, odnosno kozarce, ki jih napolniš do vrha s svežo vodo. Napolnjeno posodo postaviš na hladno, temen prostor in menjaš vodo v prvih štirih do petih dneh vsak dan. Pozneje, ko je hladno, zadostuje, če odliješ vodo vsak teden enkrat in napolniš posodo s svežo vodo. Fižol ostane svež in šele pred rabo ga razrežeš in očistiš žil, če jih ima.

Skozi vse leto se dobro drži stročji fižol v soprozi in pri tem ni neobhodno potrebno, da bi ga spravljali v patentne kozarce. Poljubno količino fižola v stročju opereš in dobro obrišeš, potem ga pa razrežeš na štirilgate ali podolgovate kosčke. Za vsak kilogram fižola skuhaš tri četrtine litra zmerno soljene vode. Za dva kilograma fižola torej poldrug liter, za tri kilograma dva litra vode in tako naprej. Fižol se kuha v nji tri do štiri minute, potem pa vodo odliješ, poliješ fižol s čisto vodo, ga vzameš iz nje in takoj napolniš z njim dobro obrišane navadne kozarce. Z oblačeno slano vodo, v kateri si kuhala fižol, napolniš kozarce, tako da je ves fižol v vodi. Potem pa kozarce dobro pokriješ in zavežeš s celofanom, da ne more zrak do fižola. Tako napolnjene kozarce postaviš do treh četrtin globoko v hladno vodo in jih pustiš pokrite, da voda v njih zavre. Potem pa položiš na nje namesto pokrova tenko

krpo in puščiš, da se pari polliterski kozarec 50 minut, litrski pa 70 minut. Naposled spraviš tako vloženi fižol na hladno.

Za kuhinjo

Kako shraniš zelenjavo za juhe in omake. Očisti in natehtaj en kilogram petršilja z zelenjavo vred, tri četrtine kilograma zelene, tri četrtine kilograma rdečega korenja, en kilogram čebule, en kilogram paradižnikov, dve zeleni kolerabici, eno rumeno kolerabo, eno ohrovtovo glavo, en por in eno cvetačo. Vse to zmelji na stroju za mletje mesa. Na poldrug kilogram te zmesi daš 30 do 40 dekagramov soli. Nato vse dobro premešaj in deni v kozarce, katere dobro zaveži.

Kolački. Eno jajce penasto premešaj s 10 dekagrami sladkorja. Potem dodaš še eno žlico marmelade, en vanilin, pol pecilnega praška in 12 in pol dekagrama enotne moke. Od te zmesi polagaš majhne kupčke na namazano ploščo in spečeš kolačke v pečici lepo svetlorjavo.

Nadevane kolerabe. Olupljene kolerabice kuhaš približno 10 minut, jih izvotiš in napolniš z mešanico iz napol skuhanega riža (ali pa tudi ješprenja), ki mu dodaš drobno sesekljano kolerabno listje, ki si ga lahko prepražila. Okus mešanice izboljšaš z jajcem, z dišavami in z majhno količino masla. Nadevane kolerabice opečeš v kozici in priliješ malo juhe in nato pokrite dušiš do mehkega.

Rezine s korenjem. Rumenjak enega jajca stepaš penasto s petimi žlicami vode (ali mleka, če ga imaš) in mu počasi dodaš šest dekagramov sladkorja. Beljak pa stolčeš s petimi dekagrami sladkorja v trd sneg in ga rahlo vmešaš v rumenjako kremo. Na vse to preseješ 18 dekagramov enotne moke, dodaš en vanilin, pol pecilnega praška, pet dekagramov zmletih orehov in 17 dekagramov korenja. Vse to previdno premešaj in namažeš za centimeter visoko po dobro namaščeni pločevini. Pečeš v vroči pečici približno 40 minut. Nato zrežeš v podolgovate rezine in potreseš s sladkorjem.

NE BO SILE

Pisatelj, poln zaupanja v bližajočo se mu slavo, gre s svojim prijateljem mimo hiše, kjer se je rodil pisatelj velikega imena. Na hiši se blešči spominska plošča. Obadva se približata in bereta vklesano besedilo.

»Kaj meniš,« pravi pisatelj, »kaj bodo menili po moji smrti napisali na hišo, kjer stanujem?«

»Samo dve besedi,« odgovori prijatelj.

»Kateri?«

»Stanovanje oddamo,« se odreže prijatelj.

V GIMNAZIJI

Profesor: »Kakšen čas je, ljubim?«

Dijak: »Izgubljen čas, gospod profesor.«

Po Steubnu:

RDEČI VIHAR

Povest iz prve indijanske vojne za Ohačo

Vu-vup! vu-vup! planejo indijanski bojevniki pokoncu in skočijo naprej. Oddelek bele čete, ki je hitro nabil puške, izstrelil znova. Tokrat je bilo pomerjeno. Tu in tam se zgrudijo indijanski bojevniki. Ostali njihovi tovariši spet planejo naprej. Toda beli stoje kakor zid. Zadonijo povelja. Beli vojščaki nabijejo puške, pristavijo k ramam. Ali indijanci so tisti mah kakor zbrisani z zemlje, kakor da so se pogreznili v zemljo. Naenkrat zagumi od leve strani salva v belo četo. Pravcati dež pišč začne žvižgati proti belim bojevnikom. Krik, ječanje in zmeda. Indijanci so napadli od strani... Modri jopič je tu. Zdej zdrvi s svojimi proti belcem. Bela četa se umika.

Pišce žvižgajo. Tekumzejevi nevarni »pski« znova izstrelijo polno salvo.

»Naprej!« zavpije zdej tudi Tekumze. »Maščevanje za Logana!« Ta vzklik se vrne kakor odmev z desne strani.

Pričela se je strahovita borba. Mož na moža. Nož, tomahavk, bojni bat se gibljejo v strahovitem metežu. Oba bela oficirja, ki sta poveljevala četi, sta že mrtva. Nekateri beli vojaki so izgubili pogum in beže na vrat na nos nazaj v taborišče. Vu-vup! drvijó rdeči za njimi.

Modri jopič, ki je s svojimi borci napadel z leve strani, se znajde naenkrat v silovitem ognju. Strahotno sikajo kroglice proti njegovi četi.

Virginski ostrostrelci, ki se borijo na desnem krilu bele vojske, se čedalje bolj bližajo, se spretno skrivajo za grmovjem in dobro streljajo. Ta in oni se vrže za deblo ali zemsko kopico, vsaka

vzboklina jim nudi kolikor toliko varno zavetje. Hladnokrvno merijo in dobro streljajo.

Modri jopič ne more naprej. Tekumze spozna ta položaj, zadrži svoje nevarne »pske«, da ne zasledujejo belih vojakov, in jim kriči: »Pustite to Logana in Kornstalk!«

Tako ima hitro svoje ljudi zbrane okrog sebe. Zdej napade virginske ostrostrelce od leve in od zadaj. Ne streljanje, marveč nož in pišče in tomahavk in puškina kopita storijo svoje. Virginski ostrostrelci so od leve potisnjeni k umiku, že morajo bežati, tu eden, tam drugi. V tem ko je Tekumze poprijemal od leve, je lahko tudi Modri jopič prešel v ostrejši napad. Kakor divje mačke planejo zdej pokonci njegovi vojščaki, 300 po številu. Vu-vup! Vu-vup! doni grozeče od vseh strani. Nož in bojni bat sta zdej boljša kakor puška. Kdo bi mogel v jutrnjem mraku dobro meriti! Virginci planejo zgroženi nazaj proti taborišču. Rdeči za njimi. Kri jih je že omamila, že so si zmage gotovi. Venomer vpijejo v se izpodbujajo. Vu-vup! Vu-vup! Skačejo na bele bojevnike kakor tiger na svojo žrtev. Napadajo od vseh strani, mečejo se brezumno bežečim pred noge. Beli padajo in že je vsakemu padlemu indijaneec na hrbtu.

Toda niso vsi beli bojevniki izgubili glav. Tu dva, tam štirje so se strnili v enoto in se postavili v bran. Menjajo so si nabijali puške in so v skrajni sili segli po nožih. Tako so se razvile posamezne praske, kar pa indijaneec ni zadržalo. Posamezniki so se ruvali sem in tja, toda glavna indijanska fronta je drvela dalje.

Del v sredini in desno krilo belih čet sta na popolnem umiku. General Lewis pošlje dve četi pod poveljstvom svojega brata Karla na pomoč. Kornstalk je vzravnal skrit za drevesom. Kakor hitro spozna belega poveljnika, pomeri s puško, meri dolgo in mirno, naposled ustrel... Karl Lewis se zgrudi. Na mah priskočijo njegovi najskrbnejši borci in ga odnese nazaj v taborišče.

Polkovnik Fleming prevzame poveljstvo nad belimi.

Tega vzame Logan na piko. Z dobro pomerenim strelom ga podere. Takoj nato doleti enaka usoda kapitana Watsona. Kakor hitro pade en oficir, že plane drugi v ospredje in prevzame poveljstvo. Kako nespametno! Namesto da bi skrivaje se zavaroval sebe in izpodbujal vojščake, se vsak belec hoče pokazati za junaka, se izpostavi dobro pomerenemu strelu indijance in pade.

Logan in Tekumze ne zgrešita nikoli. Ta dva se pač lahko kosata z vsakim belim ostrostrelcem. Toda bitka se ne premakne dalje k odločitvi. Beli so že žrtvovali tako junaka, da so preprečili poraz.

Logan na levi, Tekumze na desni prežita in streljata. Že se je čisto zdanilo. Za Tekumzejem je zvesti Kiš Kalva, levo pred njim Peta Kuta. Oba samo nabijata in podajata svojemu voditelju puško, Tekumze pa strelja in vselej zadene.

Tam je pred bele čete spet skočil pogumen poveljnik. Preprosti vojščaki in virginski strelci se mu priključijo. Tekumze zakriči: »Ne streljajte!« To je seveda veljalo njegovim. Pripustili so bele bojevnike nekoliko bliže k sebi. Zdej je spet zadonelo Tekumzejevo povelje: »Streljajte!« Oficir se je zgrudil ob prasketu svinčenk. Skoro polovica indijancev je bila v tej borbi oborožena s puškami. Isti čas pa so švigale skozi zrak tudi puščice. Vsak indijaneec je mojstrski strellec z lokom. Stisnjenih zob se morajo belci umakniti.

Že je beli dan. A kje je Kornstalk? Nihče ne ve tega. Zakaj je na desni strani tako tiho? Kje je Črna kača? Še nihče izmed njegovih bojevnikov ni prispel na pomoč. Beli so postali spet obstojnejši in napadajo čedalje srditeje. Vseposvoda z vsakim grmom, za vsako zemsko vzboklino prežijo virginski ostrostrelci. Zdej je svetlo, zdej lahko merijo. Gorje rdečkočcu, če se pojavi samo šop njegovih las!

Kaj predstavlja vseindijski narodni kongres

Indija je nemirna, kakor poročajo listi. V zadnjih vesteh se zmerom tudi bere o vseindijskem kongresu, zato ne bo odveč, če malo obrazložimo, kaj je to.

Vseindijski narodni kongres (imenovan tudi kongresna stranka je bil ustanovljen l. 1885. Je to najvažnejša indijska organizacija, ki si je zastavila nalogo, boriti se za svobodo Indije. Leta 1940 je kongresna stranka štela okrog šest milijonov članov. Glede na dejstvo, da ima Indija okrog 400 milijonov ljudi, se zdi ta številka razmeroma majhna, vendar pa ne kaže resničnega vpliva, ki ga izvaja, kajti kongresna stranka je s strogimi predpisi zmerom zelo omejevala število svojih članov. Kongresna stranka je namreč močno strnjena organizacija indijskih narodnozavednih borcev in je njena zaslomba med ljudstvom spričo tega dosti večja, kakor pa bi kdo utegnil sklepati iz števila njenih članov.

Teh šest milijonov članov kongresne stranke izbere okrog 4400 kongresnih poslancev, ki potem enkrat na leto izvolijo predsednika in posamezne odbore vseindijskega narodnega kongresa. Letos bodo takšne volitve oktobra. Ističasno s predsednikom izvolijo ti poslanci tudi vseindijski kongresni odbor, ki sestoji iz 440 članov. Na vsakih sto poslancev jih torej pride v ta odbor deset.

Vseindijski kongresni odbor ima v nekem oziru vlogo vseindijskega narodnega predstavništva, medtem ko delovni odbor predstavlja nekako protitež osrednji vladi, ki jo imenuje podkralj. Delovnega odbora narodnega kongresa nič več ne volijo poslanci, temveč ga postavi predsednik

kongresa, in sicer za dobo enega leta, to se pravi za toliko časa, kolikor traja njegov lastni mandat. Sestoji pa se ta delovni odbor iz 14 članov, ki so seveda predsednikov zaupni možje. Delovni odbor torej približno ustreza vodstvu političnih strank po drugih državah. V njegovih rokah je vrhovno vodstvo in kot kakšna ustavotvorna skupščina pripravlja in predlaga kongresnemu parlamentu, to je vseindijskemu kongresnemu odboru posamezne osnutke, predloge in podobno, ki postanejo obvezni, ko jih sprejme vseindijski kongresni odbor. Delovnega odbora in vseindijskega kongresnega odbora torej ne smemo zamenjavati, in to še toliko manj, ker je prvi od predsednika imenovani vodilni organ, drugega pa izvolijo poslanci kongresne stranke.

Kadar se torej sestane vseindijski kongresni odbor, gre za to, da preuči predloge, ki jih stavi vodstvo delovnega odbora. S sprejetjem ali odklonitvijo tega ali onega predloga, ki ga stavi delovni odbor, zavzame parlament narodnega kongresa svoje stališče, nadaljni potek pa je odvisen od tega, za katerega izmed stavljenih predlogov se odloči kongresni odbor, ali recimo za Gandijevega ali pa drugega, zmernejšega, ki ga je stavljal, odnosno vsaj podprl Pandit Nehru.

Položaj se je po nedavni aretaciji indijskih voditeljev precej spremenil in je bilo zaradi nemirov v vsej Indiji tudi parlamentarno indijsko življenje prizadeto. V bližnji bodočnosti se bo morda že pokazalo, kakšne posledice bodo povzročile ne pričakovane aretacije.

PO SVETU

× Velik zaklad bodo dvignili iz morja. Tri japonska pokolenja so si zaman prizadevala ugotoviti, kje leži ogradje ladje, potopljene pred leti med silnim viharjem v bližini pristanišča Hošija vzhodno od Tokia. Na ladji so bili zakladi Sogonove rodbine, ki naj bi jih spravili na varno. Na ladji je bilo pretež 300 kosov zlata 36 zabojev, v njih pa nad 1000 draguljev in vaza, vredna sama več milijonov jenov. Počeg te najdragocenejše vaze na svetu je bilo v zabojih mnogo starojaponskih umetnin. Po dolgem prizadevanju se je naposled posrečilo najti ogradje potopljene ladje, ki ga nameravajo seveda dvigniti iz morja. Japonska javnost se zelo zanima za potopljene dragocenosti in okrog njih so se spletle že cele pravljice.

Fritisk belih čet je čedalje močnejši. Vrhovni poveljnik general Lewis spozna možnost, ki se mu tukaj nudi, zato vrže vse, kar ima še razpoložljivega, na desno krilo. Indijanci streljajo in streljajo gotovo dobro, toda nikakor ne tako natanko kakor Virginci. Najslabše se godi vojakom angleškega vladarja, ki imajo živopisane uniforme. Nanje so vzeli Indijanci piko, ti siromaki trpijo najhujše izgube.

Tekumze, Modri jopič, Logan... nič ne poma-ga, umakniti se morajo.

Toda kje je Kornstalk? Kje je ostal Črna kača?

Puščice sikajo po zraku in povzročajo luknje v vrstah belih bojnikov. Toda s puškami zadavajo Indijanci zmerom slabše. Tekumze in Logan, ki jima strel nekoli ne zataja, ne moreta zadrževati napredovanja belih čet.

Se vedno nove oddelke pošilja general Lewis v bitko. To so rezerve, ki jih je pritegnil z levega krila. Skoroda jih je preveč, zdaj lahko krogle rdečih že bolje zadevajo. Ni toliko prostora, da bi se mogli vsi številni belci pošteno skriti. In vendar napredujejo. Strahovito napadajo belci, že se tu in tam umikajo Indijanci.

Kje je Kornstalk? Nikjer ni čuti njegovega glasu. Indijanci ga pogrešajo na vseh koncih in krajih... Kje je vrhovni poglavar?

Kornstalk je prežal dobro skrit za neko zemsko vzboklino popolnoma na desnem krilu. Ko je bil spoznal, da se je usoda bitke začela obracati, je hitel k Črni kači. Prišel je tja še v pravem času. Preprečil je, da bi njegovi bojniki posegli v boj. Zadnji del oddelka Črne kače, ki je šel 120 mož, je pri naglem napredovanju skozi obrežno grmičje izgubil zvezo z ostalimi oddelki. Ta oddelki so torej prispeli za pičlo uro prepozno na bojišče in vsi so bili skoro brez diha, tako so hiteli. Črna kača se je obotavljala poseči v boj, čeprav so njegovi bojniki sami silili k

× V puščavi pride na vsakih 20.000 kvadratnih kilometrov le en vodnjak. Navadno si ne predstavljamo pravilno vseh težav, ki so v zvezi z vojskovanjem po puščavskem svetu. Da dobimo vsaj približno pojem o tem, je treba pomisliti predvsem na naslednje: Vsak človek potrebuje v puščavi najmanj pet litrov vode na dan, vprezna živina pa vsaj 25 litrov. Stroj jo požre trikrat toliko kakor kje drugje. Zato je oskrba z vodo v puščavi življenjskega pomena. Vprašanje pa je, koliko vode je v puščavi sami na razpolago. Neko poročilo iz Aten pravi, da na primer v Libijski puščavi pride povprečno na vsakih 20.000 kvadratnih kilometrov komaj en sam vodnjak. Iz njih si more pogasiti vsakdanje žejo le nekaj sto ljudi in živali! Vso ostalo vodo je treba pripeljati od drugod. Če pomislimo, koliko vojaštva je zdaj po Libijski in Egiptovski puščavi, si lahko predstavljamo, da ni majhna reč, preskrbeti zadostne količine vode za ljudi in za stroje.

× Kanadski vojaki se prenadebela ženijo. Angleži imajo s svojimi kanadskimi zavezniki svojevrstne skrb. Te skrb jim povzročajo, pišejo portugalski listi, izredno številni zakoni, ki jih skle-

pajo kanadski vojaki v Angliji. Kanadčani so postavni fantje in Angležinje norijo za njimi. Razen tega dobivajo kanadski vojaki dobro plačo, kar tudi precej vleče. Na vsak način je izredno mnogo porok, toda ali bodo ti zakoni trajni, je drugo vprašanje. Kanadska oblastva so nejevoljna, ker menijo, da so poslala kanadske vojake v Anglijo za to, da bi se borili, ne pa, da bi se poženili. Angleži spet se boje, da je ne bodo Kanadčani lepega dne pobrisali domov, žene in otroke pa lepo pustili Angležem. Zaradi tega so zdaj izdali odredbo, po kateri mora vsak kanadski vojak, ki se hoče v Angliji poročiti, založiti 40 funtov, to je namreč vsota, ki je potrebna za kritje prevoznih stroškov za ženo iz Anglije v Kanado. Pravijo, da je število porok po objavi te odredbe precej padlo.

× Podaljšanje obsednega stanja v Argentini. Iz Argentine poročajo: Argentinski senat je odobrila zakon, ki doboča podaljšanje obsednega stanja v Argentini za nadaljnjih 60 dni. Policija je zasigla knjižico, naperjeno proti državam Osi, ki so jo v velikem številu širili po argentinski prestolnici. Delo ima naslov »Popolna zgodovina evropske vojne«.

× Povprečna starost ljudi narašča. Znanstveniki so izračunali, da žive ljudje dalje, kakor pa so na primer pred 35 leti. Tako so za posamezne države ugotovili, da je znašala povprečna starost v letih 1910 do 1912 in v letih 1932 do 1934: v Zedinjenih državah 56.43 (59.56), v Nemčiji 47.41 (59.86), v Franciji 48.49 (54.30), v Italiji 56.57 (56.76), v Nizozemski 55.10 (65.10), v Švedski 56.49 (63.62), v Švici 50.65 (59.25). Povprečna starost žensk je za tri do šest let večja kakor starost moških. Po teh podatkih se je življenjska doba najbolj podaljšala v Nemčiji, na Švedskem in v Švici.

× Ranocelniki so bili že v pradavnih časih. Pogled v zgodovino vojne kirurgije ali ranocelnštva nam kaže, da so znali ranocelniki ali kirurgi, če jih lahko tako imenujemo, že pred dobrih 2500 leti lečiti poškodbe. Na lobanjah in kosteh, izvirajočih iz predzgodovinskih časov, se pozna, da so že takrat zdravniki zlomljene kosti in uporabljali zlatinjem podobne obveze. Stari Rimljani so poznali že vojaške zdravniške in bolnišnice, v katerih je bila kirurgija na zelo visoki stopnji. Cesar Avgust je dal za svoje Rimljane urediti celo zdravilišča, kakršna so se spet pojavila šele v novejšem času. V pradavnih časih so imeli ljudje tudi že nekaj pojmov o razkuževanju ran. To znanje se je pozneje v srednjem veku izgubilo.

× Prozornejšje steklo izdelujejo. Revija »Technik und Industrie« poroča o novem načinu, po katerem se napaavi steklo prozornejšje. V ta namen se uporablja fluorovodik v obliki plina, ki se z njegovo tenko plastjo pokrije steklo. S tem se prestrgajo zeleni in rumeni žarki, splošna prozornost stekla pa je večja.

temu. On pa je iskal prave priložnosti. Spoznal je pač pred seboj virginske graničarje in je dobro vedel, da so to najnevarnejši nasprotniki.

Ko je naposled že hotel napasti, je prispel Kornstalk in ga je zadržal. Zdalj preži rdeči vrhovni poveljnik in čaka, da se srednji del njegove vojske umakne. Po svojih odposlancih je namreč Kornstalk sam zapovedal umik. Isti čas pa je tudi zapovedal, naj vodniki pazijo na njegov napad z desne strani.

Silno vzradoščen opazuje Rdeči volk, kako Virginci izginjajo pred njim in kako hitijo tja na glavno bojišče. Vsi so pač prepričani, da so tam bolj potrebni, saj se tu pred njimi ne pokaže noben Indijanec. Kornstalk s svojimi čaka skrit... Čedalje več Virgincev sledi onim, ki so prvi pohteli. General Lewis vrže zdaj vso svojo moč na desno krilo. Bolj in bolj mora Kornstalk po svojih silih opozarjati bojovnike Črne kače, naj ne streljajo, naj se skrijejo, naj ne napadajo. Na tem predelu doslej še ni odjeknil noben strel. General Lewis mora biti preverjen, da se razvija indijanski napad samo na levi strani.

Naenkrat se Kornstalk vzravna. Zmeden vpitje odjekne z leve strani. V sredi se umikajo Indijanci. Tekumze in Logan sta sledila Kornstalkovemu povelju. Bolj in bolj grmijo puške. Angleške čete zasledujejo Indijance, ki se umikajo. Kornstalk dvigne desnico, pogleda na levo, potem predse. Neznatno število sovražnikov pred njim se je napol dvignilo in zdaj gledajo razburjeni, kako napredujejo njihove čete. Kornstalk čaka, pri tem pa čuti, kako se bojovniki Črne kače za njim krijejo, pripravljeni za naskok. Hrušč in trušč bitke, vpitje in ječanje vojskujočih — vse se je stopnjevalo do viška, živci so napeti...

Naposled zamahne Kornstalk z desnico, skoči pokoncu in plane naprej. Brez vsakega krika in klika mu sledi tristo mož. Daleč pred vsemi je Črna kača. Večina Virgincev opazi sovražnika

še, ko se pojavi tik pred njimi z dvignjenimi tomahavki.

To je grozotno presenečenje. Kriki sem in tja, nekaj strelcev, nekaj Virgincev pade, ostali pobegnejo, rdeči pa kakor zveri za njimi. Tu in tam se spopadeta dva, tam trije. Vpitje, ječanje, ki pa zamira v zmagovalju belih v središču boja.

Kornstalk da še nekaj znamenj z desnico, takoj nato se obrne vsa indijanska četa na levo. Nekateri sli pokličejo one bojovnike, ki so prodrl predaleč, nazaj k četi. Vu-vup, vu-vup, poskakujejo indijanski bojovniki v zaledju belih čet. Beli bojovniki se prestrašeni obračajo. Logan in Tekumze sta čula krike od ene strani. Zdalj zagrmijo tudi njihovi bojovniki:

»Naprej proti belim!«

»Maščevanje za Logana!«

Od vseh strani grmenje, tuljenje, vpitje in strel.

»Streljajte, bodite močni!« opozarja levji glas vojskovodje Kornstalka. Med vsem vojnim truščem doni mogočno, jim daje povelje, ki se venomer ponavlja:

»Bojujte se! Bodite nepremagljivi!«

Modri jopič, ki se je bil krepko upiral s svojimi, začne zdaj streljati na angleške čete, ki so na levi strani bojišča prodrele predaleč. Beli se znajdejo v skrajni sili. Zdrznejo se, strnejo se, streljajoč se umikajo korak za korakom proti svojemu taborišču. Njihovo desno krilo se drži še najbolje. Tam stoji Dane Bun s svojim sinom in s petdesetimi krepkimi, izbranimi borci. Modri jopič, ki ga napada, ima največ izgub. Bistvo oko, mirna roka, hladen pogum — ti usmerjajo krogle belih strelcev. Toda ti, sicer nezmagljivi beli borci, se morajo umakniti, sicer bodo napadeni od zadaj in pokončani do poslednjega moža.

(Dalje)

ZORINA

skrivna ljubezen

I.

Med skalami, tu in tam obraslimi s trnjem in osatom, po bodečem, od solca razpaljenem pesku, ki je pokrival strmo stezo, je hitela devotka z veliko butaro dračja na hrbtu. Na zatilniku v dvoje povezkov zavezana rdeča ruta se je živo svetila v belini skalovja, in kadarkoli je zapihal z morja veter, sta vzdihala poveška na zatilniku kakor dvoje rdečih peroti. Devotka je bila bosa, butara na hrbtu težka, pa sta vseeno naglo stopali po ostrim pesku zagoreli nožici. Zdalji se je ustavila. Sredi steze se je plazil z dvignjeno glavo gad. Devotka je vrgla butaro na tla, pograbila velik kamen in ga vrgla. Kamen je zadel gada naravnost v glavo in mu jo zdrobil, da se je kači gibli trup napel v drgetajoč lok, odskočil s steze preko skale in obvisel tankaj na trnovih bodicah. Pod rdečo ruto se ni zganila pri tem niti ena poteza. Urno, kakor jo je odložila, si je zadela devotko butaro spet na hrbet in hotela nadaljevati svojo pot, ko sta pomigali iznad skalnih grmad dolgi ušesi šutaričevega osla. Osel je bil otovorjen z drvami, vrhu drv pa je sedel stari šutarič, z debelo drenovo šibo v roki in neprenehoma poganjajoč: »Ču, ču, ču!»

Devotki je spreletel lica vesel smehljaj kakor pozdrav sosedu, ki se ji je bližal po stranski stezi iz za belih skal, od solca ožgan po zgubancem obrazu in košenih rokah, z dolgima nogama bingljajoč z oslovega hrbta!

»Ej, čiča Pero, ali ste tudi vi šli danes po drva?«

Starec je usločil suho roko in pokazal proti goram v ozadju.

»Na Rebrji sem bil. A ti, Zora, ti si bila na Gotjavi, kaj ne?«

»Še dalje, čiča Pero, pod Belo ravno. Pa so tudi tam že pobirali pred menoj. Kar je boljšega, debelejšega, so odnesli že drugi.«

»Pa kako si ubila, videl sem, Zora,« je skremžil starec obraz, da bi iztisnil iz debelih, žuljem podobnih gub košček smehljaja ter pokazal tako devotki svoje občudovanje. »Dobro roko imaš, da zadeneš s prvim mahom.«

»Ta je sedna,« je povedala devotka, »šest sem jih že pobila letos.«

Starec je izvlekel iz žepa robec in si obrisal z njim znojno čelo.

»Hu, kakšna vročina!... Tam spodaj pri morju je boljše. Tri korake od hše se človek lahko kopije... Še jaz bom prestavil svojo bajto tja dol...«

In je spet pognal.

»Stipe kaj piše iz Amerike, čiča Pero?« je vprašala devotka, nesoč pred oslom svojo butaro. »Meni je pisal pred meseci, da se namerava vrniti. Potem nisem dobila nobenega pisma več...«

»Tako?« se je začudil starec in gube na obrazu so se mu stisnile, pa se takoj nato spet razmaknile, ker se je razlila mednje svetloba. »Stipe te hoče iznenaditi, Zora! Še ta mesec se povrne. Včeraj smo dobili pismo. Tebi, Zora, iz roča pozdrave.«

»Meni...« se je sklonila devotka pod butaro in pospešila korake, kakor bi se bila bala, da bi opazil starec rdečico na njenem obrazu.

»Prihranil si je moj slinko dolarjev...« je menil starec. »Ob morju si bo dal sezidati hišo in trgovino bo odprl, tako piše. Še jaz si bom na stara leta oddahnil pri njem...«

»Stipe je bil zmerom dober,« je rekla devotka in se ozrla.

Starec je ni slišal, a je razumel njen pogled.

»Sinko moj, eh...« je mrmral samo zase, zdaj-pazdaj tlesknil osla s plosko dlanjo ob bok in poganjalo: »Ču, ču, ču!«

Iz kotanje se je dvignila s ploščatim laporjem krita kočja med ukrivljenimi smokvami in oljkami iz za skal proti solncu režeča s svojimi mrkimi linami. Na pragu je sedela devotčica, zagorela v obraz in razoglavla, da sta se ji bleščali v solncu po hrbtu navzdol ljoči pletenici črnih las.

»Pa smo prišli, slava Bogu,« je skočil starec z osla in se ozrl proti pragu. »Drva, katica, drva, hčerka moja...«

Katice pa ni bilo že nič več na pragu.

»Stipe se povrne iz Amerike, Zora! Še ta mesec! Tebe pozdravlja, Zora... Da bi ti vedela, kako težko pričakujem vašine svatbe!«

Zora je plamtela v lica kakor v solncu mak; gledala je, kako je skakljala okrog nje devotčica, hotela ji je povedati nekaj lepega, pa iz

ust ni bilo besede. Naglo se je poslovila in šutaričeva kočja je ostala za njo v kotanji.

Za ovinkom se je odprlo morje. Široko je dihlo pod skalami morje, posuto z belimi lisami, belimi jadrnicami. Daleč tam zadaj je plul svetel parnik, in dim, vijoč se nad valovi, se je gibal v drhteči svetlobi kakor črn pas. Veter je pihal topel, opojen z morja proti skalam, preko skal...

Zora je odložila butaro in sedla na skalo; ruta na glavi ji je plahutala v vetru. Pod njo, pod golimi pečinami, je dremalo na obali raztegnjeno ribiško selo. Pelagoma zatonu bližajoče se solnce je svetilo na lapornate strehe, na slivo zidovje, na čolnike in široke ribiške barke, pozibavajoče se ob bregu, do polovice že pregrnjene s sencami, ki so se plazile z visokega pečevja.

Tiho je bilo nad morjem, tiho nad skalami. Pa se je razlegla v to tišino pesem, sladka, koprneča pesem ljubezni:

Tamo daleko,
daleko kraj mora,
tamo je ljubav moja,
tamo je sreča moja...

Zora je prepevala. Njeni pogledi so hiteli v daljavo, preko blesteče morske gladine, za zahajajočim solncem.

tamo je ljubav moja,
tamo je sreča moja...

Kakor bi prepevala z njo vred to koprnečo pesem ljubezni morje samo. Kakor bi se ozrle iz daljave Stipetove oči in jo pozdravile...

Zora je vstala, zagrabila butaro in stekla navzdol proti morju!

II.

Večer, razpet nad morjem, nad samotnim ribiškim selom. Mesečina in sij zvezd sta zalivala nizke hiše na obali in kamenite stopnice, kjer je sedela s svojo slivo majko Zora.

»Praviš, da se vrne še ta mesec, Zora?« je govorila majka počasi, tiho, z žuljavimi dlanmi zastirajo svoj izsušeni obraz.

»Čiča Pero sam mi je povedal,« so žarele devotki v mesečini oči.

Majka je iztegnila proti njej roko, kakor bi jo hotela objeti.

»Kako se veselim s teboj, Zora, hčerka moja... Tvoje sreče se veselim...«

»Moje sreče...« je drhtel devotki glas in glava se ji je nagibala na prsi.

»On se je zaobljubil tebi, ti njemu,« so se gibale majki ustnice. Dolgo je že v tujini, tri leta, in ni pozabil nate. Ti pa nisi pozabila nanj, Zora... Svata bo, da take se ni pomnil naš kraj... Da bi živel še tvoj oče, kakšno veselje bi to bilo!«

Z morja je zapihljal veter in stresel svetlo mrežo, ki jo je bila spredla mesečina preko devotkinih las. Devotka je dvignila glavo in se ozrla proti morju.

»Ali ne prihajajo? Zdelo se mi je, da je Markov glas... Dolgo jih ni danes...«

»Samo veter je...« je poslušnila majka in zavzdihnila. Ti otroci! Odkar sta na počitnicah Marko in Mate, nikam miru. Kakor živo srebro sta... Ali veš, Zora, da misli Marko na Zlato, Pavličovo Zlato?«

»Stara znanca sta, majka! Oba študirata. Ona bo učiteljica, on doktor, v mestu sta skupaj, pa še doma ne moreta biti drug brez drugega.«

»Ne samo znanca,« je odmajala majka z glavo. »Ti hodiš v goro po drva, Zora, ti ne vidiš vsega. Majka pa vse vidi, vse bolje vidi. Preveč živ je Marko, preveč se tudi smeje... Ljubši mi je kakor da bi bil moj sinko, ne pa Markov prijatelj. In tiste njegove jasne oči — ali se ti ne zdi, Zora, da ima prav take oči tudi Stipe?«

Takrat se je nagnila Zorina glava majki v naročje.

»O majka, moja majka!«

In devotka je tiho zahtela v majkinem naročju.

»Tecite, solze sreče, tecite!« so šepetale nad njeno glavo starkine ustnice in v skrivnostnem vzgibavanju so oživele nad njo sklanjajoče se uvele roke. »Zdaj, ko je pisal Stipe, da se vrne, boš štela danes in ure, Zora...«

Še so se iskrile devotki skozi vztrepetavačo mrežo mesečine solze v očeh.

»O majka...«

»Tako sem ihtela od sreče jaz, ko sem bila mlada in se je bližal čas mojega venčanja... Zora, prestani, da te kdo ne čuje, saj veš, kakšen je svet! Glej, naši se že vračajo.«

Iz črnih senc nad morjem se je izločilo visoko jadro in se bližalo obali. Trenotek pozneje se je začul Markov veseli glas, za njim smeh Pavličeve Zlate. Jadro je zdrknilo z neba in se približilo ob vitkem jamboru v visečo temno perot nad temno vodo; črna in tiha je obstala ob bregu barčica. Po obali proti kamenitim stopnicam pa so pohiteli nagli koraki.

»Majka! Majka!« je vriskal že oddaleč Marko. »Evo nas, romarjev, doma smo spet! Vsi zdravi, veseli, poskočni! Bili smo pa daleč danes, majka, tam na Zavinkih... Pa ribe smo naložili, ribe... Daj sem ribice, Mate!«

Na trdi kamen je ploskala nabasana platnena vreča z ribami, pred Zoro in majko pa je stal orjak Mate s tihim smehljajem na licu.

»Samo lokarde, majka Gazdičeva! Da bo imela Zora spet dela v kuhinji! A jutri bo nedelja, jutri mora tudi Zora z nami. Na Zavinke se spet odpeljemo.«

Še rosne so zajele njene oči pozdrav njegovega pogleda in se zablesčale v njem veselo kakor očistene.

»Da bomo spet plavali in tekmovali kakor zadnjič, gospod Mate?«

»In da bom še enkrat zmagal jaz!« se je odblesnil smehljaj z njegovih svetlih zob. »Praven strah, nič takega ne bomo počenjali jutri! Samo vozili se bomo, prepevali in vriskali...« Oglasila se je Zlata, ki je stala zadaj poleg Marka, pod širokim žoltim slamnikom polna in kipeča:

»Majka Gazdičeva, vi ne veste, kakšen junak je gospod Mate! On je vse: mornar, ribič, odličan plavač...«

»In Američan!« je končal Marko. »Pustil bo knjige in šel v Alasko zlato kopat, da bo prej obogatel. Tako je sklenil danes... Kdaj pojdeš, Mate?«

»V Ameriko?« je vstala Zora nemirno. »Pa ne mislite resno, gospod Mate?«

»Marko in gospodična Zlata se samo šalita, kakor sem se šali tudi jaz,« se je smehljaj Mate, in Zorin obraz se je zjasnil.

Za Zoro je vstala majka.

»Zdaj pa k večerji, kanarčki moji, otroci moji! Trdni ste in lačni, poznam jaz take romarje.«

»In jaz maram tudi domov k večerji,« se je spomnila Zlata in se obrnila. »Lahko noč, majka Gazdičeva!«

»Kitare ne pozabi nocoj doma, Zlata!« je zaklical za njo Marko.

»Vsi trije pridemo — in ti boš igrala, Zlata...« je dodal še Mate.

Po večerji se je utrgalo od kamenitih stopnic Gazdičeve hiše troje senc — troje temnih, gibajočih se črt v mesečni noči. Od Pavličeve hiše ena senca. Ob morju so se sence strnile in ena sama široka, črna lisa se je pomikala po obali.

»Udari na strune, Zlatica!« je šepetal Marko.

»Tam pri oljkah...« se ga je oklepala njena levica.

Za Markom in Zlato sta stopala Mate in Zora držeč se za roki.

»Kaj si danes tako zamišljena, Zorica?« je tiho vprašal on.

»O Mate, ti ne veš...« je dahnilo proti njegovemu obrazu z njenih ustnic in njena vroča roka je podhrtevala v njegovi dlani.

Morje, v noč zavito, je pošumevalo in vzdihovalo kakor iz sanj. V daljavi brleče lučke so zdaj tziginjale, zdaj se spet posvetele nad valovi in se bližale, kakor da hočejo poleteti k bregu, pa so nenadno spet ugasnile druga za drugo — ribiči s svojimi švigajočimi čolni so ribarili tamkaj.

Pod oljkami je zazvenela Zlatina kitara. Sladki glasovi strun so se zapletli v noč, morje se je zdrnilo in priljubilo, veter se je samo šepetaje vrtel nad valovi, vrtel se nad gladkim opletkom skal, v vetru so se nagibale oljke. Zlatina lica je zalivala mesečina, da so se svetila kakor posrebrena; pred Zlato, pred njenimi nogami, je slonel Marko in ustnice so mu drhtele...

Na skali za oljkami sta sedela Mate in Zora. Njegova glava se je nagnila k njenemu obrazu in njegova roka se je oklenila njenega pasu.

»Zakaj molčiš, Zora? Povej mi, kaj ti je. Tako skrivnostna si danes...«

Naslonila je glavo na njegovo ramo in ga obšla z obema rokama.

»Stipe se vrne iz Amerike, Mate, še ta mesec...«

III.

Zlatozorje, v jutru na vzhodu vžgano, je sredi morja vzplamenelo, da so se utrinjale jadrnice na valovih in se je svetilo skalovje nad obalo. V zraku se je lakril smehljaj Gospodovega dne, nedelje; njen blek je ležal na rjavih obrazih ribčev, ki so se vračali pod zavešenimi jadrji počivajoči in prepevajoči s ponočnega ribjega lova. Voj nedelje je sladko občutila Zora, sloveča ob Mateju pod razpetim, v vetru nagnjenim jadrom, z očmi vsa v bleščobi neba in morja, da ni videla Marka in Zlate, kako se na nasprotni strani jambora šepetaje sklanjata drug k drugemu. Voj nedelje pa ni segal v Zorino srce kakor nekoč, dotikal se je samo njenih lic. Kakor plamen sredi plamenja se je zdela devotka sama sebi, kakor val sredi valovja. Ponoči je bila sklenila, da ne pojde v Zavinke, da bo ostala doma pri majki; sklenila je, da zatre v svojem srcu ljubezen do Mateja, da se ne ozre več nanj; sklenila, da ga zaprosi, naj se tudi on ne ozre več nanjo, naj ne ruši njene srčne miru, če ne zaradi nje same, pa vsaj zaradi njene majke, ki ga je sprejela pod streho. Zdaj je slonela ob Mateju, peljala se je z njim v Zavinke, niti besedice mu ni očitala. Mate jo je prijel za roko; ni mu izmaknila. Matejeve oči so se smehljale, lovile njen pogled; ni mu umaknila pogleda. Vračale so se njene sanje...

»Mrežo, Mate!« je presekala tišino Markov glas. »Kmalu bomo na Zavinke... Popoldne mreže dvignemo in si spečemo rib...«

»Kakor svobodni otroci morja!« je vzkliknila Zlata gugaje se na sivi, od dežja izprani deski, vsa obilita od solčnih žarkov, od žoltega slamnika do žoltih čevljkov.

»Saj smo mladi, zato bodimo tudi veseli,« se je zasmel Marko.

Spustili so v morje dvoje mrež. V solcu so se bočile Mateju orjaške prsi in napenjale mišice na močnih rokah. Vsako njegovo kretnjo so ljubeče spremljale Zorine oči. Nenaadno je Zora vstala in se obrnila kakor bi jo bil kdo poklical. Veter je gonil in napihoval valove preko neizmerne morske pisan. Vsi valovi so bili kakor z biseri posejani. Tam zadaj se je pojavil dolg parnik z rdečimi, viharajočimi zastavicami na jamborih. Ali se ne vrača Stipe? Samo veter je pošumeval nad valovi — in rdeče zastavice so izginile v daljavi. Toda tam — ali se ni ozrla nanjo majka? Preko obale do kamenitih stopnic pljuskajo valovi. Na stopnicah pred hišo sedi majka, z dlanimi pred obrazom, in strmi na morje, za bežečo barčico. Uboga majka, niti ne slut, kakšen vihar je v hčerkinem srcu, ne ve, da Zora ni ihtela v njenem naročju od sreče. Ali je ni poklicala zdaj, ali ni pogledala v njeno srce natanko in se zgrozila? Veter, veter...

Matejeva roka se je je dotaknila

»Pazi, da ne padeš v morje, Zora! Vrv se prvi ali pa sedi!«

Devotka pa je stala pod plahutajočim jadrom nepremično kakor kip. Prvič je bilo, da je umaknila Mateju pogled.

»Sedi!« jo je prišla njegova krepka desnica in jo posadila nazaj na sedež. »Lahko bi te pograbil visok val, ko bi niti sama ne vedela, kdaj in kako, in bi te potegnil s seboj Zorica...«

Sedela je kraj njega tiha, trda, kakor izpremenjena in si zakrivala obraz.

»Kaj ti je spet Zora?« se je nagnil k njej. Skozi dlani so jo žgale njegove plamteče oči.

»Kako se sramujem, Mate...« se je izvil šepet izpod njenih dlani. »Svojega zaročenca varam, majko varam... vse ljudi varam...«

Stisnil jo je k sebi.

»Nikogar ne varaš, Zora! Majki porečeš, da ljubiš mene, ne Stipe, in vse bo dobro... Kakšen otrok si, Zorica!«

Nje so blestele solze v očeh.

»Ničesar ti ne očitam, Mate, sama sem kriva... All mesec dni, odkar si pri nas, moja duša nima miru... Ti si gospod iz mesta, jaz pa sem preprosta devotka... Saj me ne ljubiš, Mate...«

Izpustil je njeno roko, vstal in šel na drugo stran jambora. Ko se je izmed debelih vrvi posvetil njegov obraz in so njegove mišičaste roke obračale jadro, da so škripale nategnjene vrvi, se njegove oči niso ozrle več nanjo. Ko se je vrnil, ni sedel k njej; prižgal si je svojo kratko pipico, oprl si komolca na kolena in se zagledal na morje...

Na njegovo ramo se je spustila mehka roka. »Ali si kaj hud, Mate?«

Nad njim se je sklanjal Zorin obraz in njene oči so se smehljale in prosile.

»Nisem te hotela razžaliti... Odpusti mi, Mate!«

Njegov pogled, teman, v daljavo na morje zavrtan, pa se ni premaknil.

»Saj me ljubiš, Mate... Ne jezi se več name!« Sedla je k njemu in sedela bi bila ob njem celo večnost, samo da bi si izprosila od njega prijazen pogled. Njemu so se lica jasnila, in ko se mu je izvrtal pogled iz iskričaste daljave, so prestregle njegove oči njen smehljaj, in žarek

solčne svetlobe, utripajoč na njegovem obrazu, je odskočil z njegovih na njene ustnice...

Barčica je obstala v širokem, velikemu polkrogu podobnem zalivu, nad katerim so se dvigale visoke skale, nekatere v drznih zavinkih nagnjene nad morje. Ko je napolnil veseli vrisk doslecev tih kraj, se je dvignila z ostrih grebenov jata galebov in plahutaje poletela proti morju.

»Naš raj v pomanjšani izdaji,« se je veselil Marko po peščen obali vodeč Zlato za roko. »Te divje skale, ta prostrana morská plan... Ali se ti ne zdi romantično, Zlata?«

Na vseh obrazih je trepetalo solnce. Mate, najbolj plavač, je prvi skočil s skale v morje. Za Matejem Marko in Zlata; plaval sta daleč venkaj na morje, oba glasna in vesela kakor dvoje tik nad valovi vrisčočih galebov; za trenotek sta izginila pod vijoličastim osojem valov, pa sta spet vzbilnili med belimi penami njuni svetli čepici. Nedaleč od njiju je migljala iz valov belina Zorine rame, Zorine čepice.

IV.

Truden od dolgega plavanja se je zleknil Mate na prod in zadremal. Ko so butnili valovi v močnem vetru ob breg in pljusnili na prod, se je predramil iz dremavice. Sedel je, objel z rokama noge pod kolena, nagnil glavo in tako sključen zastrmel na morje pred seboj. Marka, Zlate in Zore ni bilo nikjer, ne na morju, ne na bregu. Odpeljali se niso, ne, ker še se je pozibavala k skali pripeta barčica s povešenim jadrom. Toda kam so šli? Kam je šla Zora?

Mate je vstal; gosti kodri so mu silili izpod čepice na oči in poteze okrog usten so se mu zajedle visoko v lica. Še pred kratkim krotko jagnje se je razmahnilo v hrumečega leva.

»To ti poplačam, Zora!« je siknil skozi zobe. »Pa vendar še nisem zmagal! Umika se mi. Ampak tako bom zlomil jaz tvojo voljo, devotica, kakor zlomi konj z enim samim udarom kopita šibko otroško igračko! Mogoče je zadaj za skalami. Takoj te poiščem!«

Skoraj stekel je orjak po gladkih pečinah in izjedeninah ob morju pod visečimi kamenitimi grebeni. Na okrogli vzhoklini skale, že daleč za zavinki, je opazil nad seboj Marka in Zlato; drug poleg drugega ležeča sta se solncila, se igrala s kamenčki kakor dva otroka in pri tem veselo žvrgolela. Mate je smuknil pod skalo in hitel naprej; vroče mu je bilo in potil se je, da mu je kapljal znoj s čela na roke.

Navpik iz morja strčila pečina mu je zastavila pot — obal na tej strani se je končala. Skozi široko luknjo v skalovju je pihal veter. Kakor skozi daljnogled je videl Mate, kako se sveti na moraki planjavi samotna jadrnica z visokimi belimi jadrji. In planil je v morje in plaval na drugo stran. Ko se je oprijel skale in zlezal na kopno; je dolgo časa počival z razleknjenimi rokami in nogami, podoben gigantu, ki se pripravlja, da se bo poglad z zemlje proti nebu, potrgal z neba zvezde in jih pometal v morje. Poteze na obrazu so se mu podaljšale in poglobile. Vnovič je siknil skozi zobe:

»Zmage hočem, Zora! Zmage nad tistim tvojim Stipetom, ki ga sicer ne poznam, pa se vendar moram boriti proti njemu!«

Veter je zabučal, z vetrom pa je tedaj kakor iz valov zazvončkljala pesem:

Tamo daleko,
daleko kraj mora...

Mate je planil pokoncu in se ozrl.

»To je ona, Zora... Njen glas je to!«

»Šele zdaj je zapazil zadaj ob ovinku iz morja naježeno skalo, na njej pa dvoje svetlih rok, svetlo čepico.

...tamo je ljubav moja,
tamo je sreča moja...

Še zmerom je zvenela z vetrom vred proti obali pesem.

Toda Mate je že plaval proti skali. Kolikor bliže je bil belim čerem, toliko burneje mu je utripalo v prsih srce. Razjarjeni lev se je bil odpravil na pot, spet krotko jagnje se je bližal smotru. Usopjen se je vlovil za ostro čer in splezal po skali navzgor.

»Zora!«

Slonela je na skalni steni s pogledom v prostranost morja pred seboj, s hrbotom proti doslecu. Ne videla, ne slišala ga ni bila. V solcu so se svetili izpod čepice iztisnjeni šopi njenih las in njena iztegnjena desnica je vžžarevala kakor en sam zlat pramen svetlobe.

»Zora, Zorica!« je poklical glasneje.

Hotel se je skloniti, da bi ji neopažen zatisnil oči in jo poljubil na zatilnik, toda tisti trenutek se je obrnila z začudenimi očmi, skoraj prestrašena.

»Ti tukaj, Mate?«

Prsi so ji kipele in oči žarele.

»Slišal sem tvojo pesem, Zora, in sem plaval...«

»Zakaj si me iskal?« je vprašala z drhtečim glasom. »Pobegnili sem, da bi se skrila pred teboj; pobegnili, ker samo njegova sem, Stipe-tova!«

Trdo jo je prijel za roko.

»Vem, da si se hotela pred menoj umakniti, Zora, umakniti se ne moreš. Skrili si se hotela, skrili se ne moreš. V očeh ti je zapisano, da ljubiš mene, samo mene. Njemu si pela pesem, da bi ti pogledal preko morja v oči, a pela so samo usta, ne srce; srce je moje, vsa si moja, Zorica!«

Videla je, kako mu plamté oči, kako mu sekajo premikajoče se poteze v strasti obraz.

»Majka svetogorska, usmili se sirote!« so šepetale njene ustnice kakor v molitvi.

Sedel je ob njej z obrazom ob njenih ustnicah, pa je naenkrat vstal.

»Zbogom, Zora, za zmerom!«

Šel je po skali navzdol visok, ponosen, in ob stal z dvignjenimi rokami nad penečimi se valovi. Nekaj čudnega se je zgodilo v orjakovem srcu: zasmilila se mu je devotka na skali, zasmilila njena majka in nepoznani mu Stipe, in sklenil je, da se odpelje že prihodnji dan nazaj v mesto.

Glas je zavel do njega sladk, topel:

»Mate!«

Obrnil se je z mirnimi očmi, mirnim obrazom kakor preroben. Pred njim je stala Zora, v jasnini neba in morja plameneča, lepa kakor še nikoli. In njena desnica, sladka, topla, ga je objela.

»Ne hodi, Mate! Samo ti si moj — tvoja sem, samo tvoja!«

In Mate je ostal z njeno zlomljeno voljo v svojih rokah.

V.

Na dan, ko se je vrnil Stipe iz Amerike, je migotal z ušesi pred Gazdičovo hišo privezan šutaričev osel, nemirno se oziraje proti morju, ki je že od jutra temno bučalo, kakor da hoče s svojimi valovi zaliti obal z ribiškimi kočami vred. Zadaj za hišo v majhnem vrtu pa je sedela pisana družba. Stari šutarič, ves iz sebe od sreče, da se je Stipe vrnil, se ni ganil od sina; zdaj pa zdaj ga je viharo objel in si obrisal s koščeni rokami solze, ki so mu tekale po licih, kakor petletnemu otroku. Ob bratu je žvrgolela Katka. Mate, ki se je odpravil ta dan v mesto, je sedel ob mizi žareč z zapetimi gumbi na svetlem mestnem suknjiču s pritajenim smehljajem plavaje od majke Gazdičeve in Zore, ki sta neumorno donšali na mizo črnega vina, pečenih sardel, smokev in grozdja preko Marka, ki je slonel zamišljen kraj njega, do starega šutariča in njegovega sina Američana, ki se je v družbi svojih nekdanjih prijateljev in znancev s polnim kozarcem v roki nagibal zdaj k temu, zdaj k onemu, da je ustregel vsem nazdravilnim klicem.

Govoril je samo on, samo Stipe; govoril o Ameriki dežel svobode, o njeni prostranosti, o železnih in rudokopih, o širokih mestih in visokih hišah, ki se spenjajo s svojimi nešteti nadstropji pod oblake, o elektriki, ki svetijo tam z njo v zadnji bajti, o strojih, ki z njimi tam kosijo, žanjejo, grabijo, mlatijo, o rekah in parnikih, o razsežnih farmah in o dolarjih. Nič manjšemu velikanu od Mateja so se gibale pri pripovedovanju roke in ramena, kakor da so zašle iz svobode v ječo, kakor da si želé razmaha v tem neznatnem, od širokega sveta ločenem obmorskem kotičku. Kadarkoli se je iztegnila njegova široka pest preko mize, je bilo, kakor bi bila dihlila med zbrano družbo nepoznana moč in pogum in se odprl pred začudenimi očmi popolnoma nov svet: gore, prevrtane z dolgi predori, klečeče pred zlatim morjem pšenice, da prenesó zrnato bogastvo še v druge dežele; zevajoči prepadi se umikajo, stiskajo h goram, preko prepadov, po visokovzpethih mostovih pa vihrajo bliskoviti vlaki in drdraje v ovinkih na široke ravni, mimo mest, mimo visokih tvornic, mimo jekla, železa, zlata, srebra; pristanišča, s črnimi dimniki parnikov zatlačena, od razpenjajočih se jader migljajoča...

Dolgo je govoril Stipe. Kakor so se razmikale zmerom novim domislekom gube na njegovem čelu, tako so se premikale poteze na obrazih poslušajočih, da bi ne ušla njihovim očem niti ena črta tiste čudovite lepote o svobodi in bogastvu tam za morjem.

Navdušenje, na vseh obrazih vzdrtetavajoče, pa se je odbijalo ob Matejevih očeh. Njegov pogled, vsekan v Američanovo pest na mizi, je prepletal samo smehljaj:

»Ti še ne veš, človeček, da si premagan! Kaj se toliko napihuješ?«

Videl je, kako se ustavljajo njegove oči vedno le na Zori; smehljaj mu je obvisel tudi na njej, pa je takoj ugasnil. Bleda in prepala se mu je zazdela. Ko je pohitela od mize mimo njega s prazno steklenico v roki, je čutil, kako je zavela proti njemu iz njenih oči žalost, iz njenih stopinj obup. Nehote je sklonil glavo.

Marko mu je položil roko na ramo.

»Pa bi še ostal, Mate! Čez teden dni pojdeva tudi jaz in Zlata. Pa bi se peljali skupaj...«

Mate ga je pogledal od strani kakor razjeden v obraz, nič več žareč in smehljajoč se.

»Sklenil sem, da pojdem danes, Marko!«

»Torej na svidenje v mestu, Mate!«

Mate je vstal in se ozrl po vrtu.

»Toliko še počakam, da pride tvoja majka, Marko. Posloviti se še moram...«

»Nič se ti ne mudi, Mate! Sedi še in pij! Počakaš, da pride tudi Zora... Lastna sestra bi ne bila skrbela bolj zate, kakor je skrbela ves ta čas zate ona...«

Z Matejevih razjedenih lic je pogledala guba, dolga in ostra kakor kačje želo, pa se je takoj skrila in z njo skrivnost, za stisnjenimi ustnicami diha joča:

»Kakšni otroci, ste vsi skupaj... Zavezane oči imate... Tudi ti, Marko...«

Takrat je prihitela v vrt majka Gazdičeva preplašena, z vijočimi rokami:

»Kam je šla Zora? Kje je Zora?«

Vsi so se ozrli. Stipe je umolknil, Mate in Marko sta se zdrznila. Obrazi vseh so se razpo-
tegnili v eno samo vprašanje:

»Kje je Zora?«

Zore ni bilo nikjer.

»Že od jutra je bila tako čudna,« je zavzdihnila majka. »Bojim se nesreče...«

Stipe se je dvignil širok, z rokami lomasteč; stol se je prevrnil za njim. Za Stipetom so se dvignili vsi z iščočimi očmi in iztegnjenimi vr-
tovi. Katica pa je rekla:

»Videla sem jo, ko je šla z vrta. Bleda je bila. Mogoče je šla na zrak, mogoče je na obali.«

»Na obali je!« se je zgnatlo uganjanje vseh v en sam odločen, hrupen klicaj, in vse je hitelo z vrta.

Črni, samo zdaj pa zdaj od bliskov osvetljeni sta se objemali nebo in morje. Pod zabuhlimi oblaki ob breg butajoči visoki valovi so plju-
skali čez obalo in škropili po hiteči gruči, po iztegnjenih iščočih rokah.

»Zora! Zora!« je klical Stipe rjoveč, z rameni ob pljuskajočih valovih, bijoč okrog sebe z roka-
mi, kakor bi hotel potisniti peneče se morje od obale. »Kje si, Zora? Oglasi se, Zora!«

Zora pa se ni oglasila od nikoder, in valovi se niso umaknili od obale; še bolj so naraščali, še bolj butali in hrumeli ob breg, kakor bi bili z vsakim zapluskom ponovili Stipetove klice in se mu krohotaje rogali:

»Kje si, Zora? Kje si?«

Na kamenitih stopnicah je obsedel Mate s sklepetajočimi zobmi. Gledal je za kličočimi in iščočimi. Črte zmagoslavja se pred kratkim nape-
njajoče njegova lica, so se izprevrile v ostre vijuge kesa in obupa in mu v enem samem trenutku razorale obraz, da je bil podoben sklju-
čenemu starcu. Kakor skozi meglo je videl pred seboj nizko k morju nagnjeno črno nebo, ob morju črne koče, za kočami iznad lapornatih streh, nebo podpirajoče, lomeče se jambore ob bregu škripajočih ribiških bark, ob črnih valovih na obali črno, begajočo gručo ljudi. Hotel je zaklicati: Zaman iščete, ljudje, samo jaz vem, kam je šla, kje je! Toda glas mu je kakor prirasel na jezik in glava se mu je nagibala na prsi.

Čedalje višji so bili valovi. Gugajoča se gruča ljudi je izginila v daljavi, kakor bi jo bilo požrlo morje. Veter je bučal preko streh in se lomil cvilec ob skalovju. Mate je hotel vstati, a noge so mu bile težke kakor prikovane na tla. Hotel je vzdigniti roko, roka mu je omahnila trda ob životu. Samo oči so mu živele in dolble gosti opoldanski mrak, da bi si izdolble pot do gruče ljudi, ki jih je požrla temina.

Vrišč je švignil iz mraka. Mate se je stresel, oči so mu hotele zbegane pobegniti, ena sama gola, sklepetajoča čeljust je bil njegov obraz.

Gruča se je vračala. Z gručo se je bližal vrišč. V Matejevem pogledu je obvisel prvi izmed vseh Stipe z ramami sekaje valove. Iz vrišča se je razločil krik, oster in presunljiv, krik majke Gazdičeve:

»Mrtva! Mrtva!...«

Stipetove rame so presecale valove — vsa vriščeča gruča se je izvila iz mraka in se zatrkjala proti kamenitim stopnicam. Stipe je stopal sklju-
čen, z visečimi lici; ob njegovih prsih je bila nagnjena glava Zore, ki so jo nesle njegove roke.

S stopnic se je počasi vzdignil Mate. Roke so se mu tresle, v ustih mu je grgralo. Proti Stipe-
tu se je pomikala gola, sklepetajoča čeljust.

»Ljudje, jaz sem jo pogljal v valove!«

Nihče ga ni slisal.

Zgrudil se je na tla.

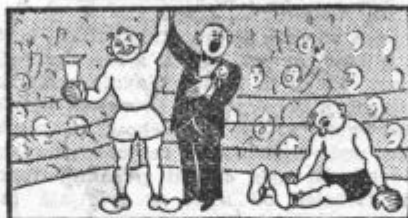
Stipe se je odpeljal še tisti mesec nazaj v Ameriko in se ni vrnil nikoli več. Nikoli več ne pride h Gazdičevim na počitnice Mate.

Z. K.

SMEŠNICE

Nasprotnik, ki mu boksarski prvak ni kos

Nasprotnike vse je premagal Boštjan s kozarcem bil zlatim je obdarovan. Navdušena množica blazno mu »riska in srce v ponosu vse viže mu piska.

Kar blaženost boksarsko lice zaliva, ko družba veljakov mu k zmagi napiva. Do poznih je ur svojo zmago proslavljal, nič rad se naposled domov ni odpravljaj.

Predobro je boksarski slutil prvak, da čaka doma neugnan ga junak. Ga z valjarjem jezna je žena sprejela, pred njo zmagovitost mu je onemela.

KAJ JE IZGUBIL

Župnik: »No, Matija, kaj pa vi počenjate? Za-
kak pa lezete po vseh štirih? Ali ste kaj izgu-
bili?«

Matija: »Vejo, gos... gospod župnik... izgu-
bil sem ravnotežje, pa ga ne morem več najti!«

PREVIDNOST

»Povejte mi, zakaj ste pa vzeli tako mladega
odvetnika za to sodno razpravo,« je bil rado-
veden Jaka.

»Ker imam vtisk, da bo pravda dolgo trajala,«
je menil Matija.

NEZEN SOPROG

Mož svoji ženi ob og...jeniku: Ne hodi preblizu.
Če te vidi, začne bljuvati.«

PRISTNO MLEKO

Meščan: »Koliko mleka vam dá krava na dan?«
Podeželan: »Rekel bi, takole pet litrov!«
Meščan: »A koliko jih izmed teh prodaste?«
Podeželan: »Sedem do osem,« kakor pride.«

NA CESTI

Gospod: »Paglavec ušivi, kakšne izraze ti rabi.«
Paglavec (užaljeno): »Vi pa tudi, gospod!«

TEŽKA IZBIRA

Oče: Torej katerega boš vzela, letalca ali ke-
mika?«

Hči: »Veš, izbira je težavna. Kemik mi bo go-
tovo zletel v zrak, letalec pa iz zraka...«

PROFESORSKA

Profesor: »Katerega pa smo danes,«

Odvetnik: »Človek božji, saj imaš časopis v
žepu. Nanj poglej!«

Profesor: »Kaj mi pomaga, ko je pa časopis od
včerajšnjega dne!«

Tihotapstvo demantov

v Južni Afriki

Velikanska demantna ležišča v peščenih kotli-
nah okrog Aleksandrovega zaliva ob reki Oranju
so bila odkrita šele leta 1928. Takoj v začetku je
bilo to najdišče mnogo donosnejše od že izčrpa-
nega demantnega ležišča v Kimberleyu, tako da
ima zdaj prvenstvo med demantnimi ležišči sploh.
Dragi kamni iz tega ležišča so tudi mnogo čistejši
in jasnejši od drugih demantov. Novo ležišče daje
letno za več deset milijonov funtov šterlingov
dragocenih kamnov.

Južnoafriška vlada se je kmalu po odkritju po-
lastila vsega tega demantnega ležišča in takoj v
začetku je zaposlila tam povsem zanesljive delav-
ce, po večini belokožce. To pa seveda ni moglo
čisto preprečiti tihotapstva najdenih demantov.
Posebna policija neprestano straži noč in dan
okrog demantnega ležišča. Toda demanti so do-
volj močna vaba, da se pustolovci ne boje niti
svinčenk. Tako prihajajo v Južno Afriko cele tol-
pe pustolovcev, zločincov in tihotapev tega dra-
gocenega blaga. Tolpe napadajo celo policijske
straže. V vseh južnoafriških mestih, zlasti v Jo-
hannesburgu, Pretoriji, Kapstadtu in Kimberleyu
imajo tihotapci svoja gnezda in dobra skrivališča.
Kakor hitro se ponudi prilika večjega tihotapstva
demantov, so tihotapci takoj pri rokah.

Iskalci demantov vsega okraja Namakualanda,
kjer je omenjeno demantno ležišče, se zbero en-
krat v mesecu v pristanišču Port Nollothu, da se
založe z vsemi potrebščinami, obenem pa seveda
prodajo pod roko nekaj skritih demantov. Čeprav
so iskalci po večini belokožci in precej zanesljivi,
vendar ne morejo premagati izkušnjava in nekaj
dragih kamenčkov se jih zmerom prime. Vsak dan
se morajo podvreči zelo strogemu pregledu, kljub
temu si pa znajo pomagati in skriti nekaj deman-
tov, da jih spravijo pod roko v denar. V prista-
niškem mestu kar mrgoli detektivov, najmanjša
kazen za tihotapstvo demantov je pet let ječe za
prodajalca in kupca, vendar pa trgovina z demanti
cvete.

Mnogo težje od tihotapstva demantov iz ležišč
okrog Aleksandrovega zaliva je tihotapstvo de-
mantov iz kimberleyških ležišč, kjer so površinske
plasti že izčrpane, da morajo iskati demante glo-
boko v podzemnih rojih. Tam je tatvina deman-
tov združena z večjimi težavami že zato, ker mo-
rajo delati delavci nagi. Vsa taborišča na deman-
tnih ležiščih so ograjena z visokimi žičnimi ogra-
jami in žica je elektrificirana. Poleg tega pa hodijo
okrog taborišč močni oddelki policije s hudimi psi.
V starih demantnih ležiščih delajo že zamorci.
Število zamorskih delavcev, zaposlenih po večini
v podzemlju, znaša več tisoč. Tudi zamorci radi
kradejo demante če le morejo. Pogosto se od-
igravajo krvave žaloigre, zlasti če poskusi nekaj
zamorcev z ukradenimi demanti pobegniti preko
Kalaharijske puščave. Njihova usoda je započeta-
na, če pridejo v roke policijski patrulji.